ಸಂವಾದ

೨೧

ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ – ೫೭೭ ೫೩೧ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಲೇಖಕರು :

- **ಎಸ್. ದಿವಾಕರ್,**
  Kannada Editor, U.S.I.S., Gemini Circle, Madras-600 006
- **ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ,**
  'ಚೆಂಬೆಳಕು', ಕಲ್ಯಾಣನಗರ, ಧಾರವಾಡ–580 007
- **ಕೆ. ಪಿ. ನಟರಾಜ,**
  ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಕಟ್ಟಡ, ಗೋಕುಲ ಬಡಾವಣೆ. ಹೆಚ್.ಎಂ.ಟಿ. ಕಾರ್ಖಾನೆ ಎದುರು,
  ತುಮಕೂರು–572103
- **ಎಸ್. ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ,**
  ಪಿ.ಆರ್.ಓ., ಎಚ್.ಎಂ.ಟಿ., 36, ಕನ್ನಿಂಗ್ ಹ್ಯಾಂ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 052.
- **ದಿಲೀಪ್ ಪಡಗಾಂವ್‌ಕರ್,**
  Editor, Times of India, Dr. D. N. Road, Bombay.
- **ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ,**
  ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರ್ವಾಹಕರು, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಎಫ್. ಎಂ. ಕೇಂದ್ರ. ಹಾಸನ-573 201
- **ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ**
  ಹೊನ್ನೆಸರ, ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ–577 417
- **ಡಾ|| ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ,**
  'ಸುಹಾಸ', ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಉಡುಪಿ ತಾಲ್ಲೂಕು (ದ.ಕ.)-576 225
- **ಆನಂದಕಂದ,**
  (ದಿವಂಗತ ಡಾ|| ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು)
- **ಬಸವರಾಜ ವಕ್ಕುಂದ,**
  ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೇಜು, ಹೊಸೂರು ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 029
- **ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ,**
  ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಪ.ಪೂ.ಕಾಲೇಜು, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ-577531

ಸಂಗೀತಾಸ್ವಾದನೆಯ ಮೂಲತತ್ವಗಳು

● ಎಸ್. ದಿವಾಕರ್

ಸಂಗೀತ ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಲೆಯಾಗಿದೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು "ಶುದ್ಧ ಕಲೆ"ಯೆಂದೂ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ. ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಮರದೆಲೆಗಳು ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಮರ್ಮರ, ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆಯ ಜುಳುಜುಳು, ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾಡು, ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. "ಆಹಾ ! ಎಂಥ ನಾದ!" ಎಂದು ನಾವು ಉದ್ಗರಿಸಲೂಬಹುದು. ಈ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಧ್ವನಿಗಳು ನಮಗೆ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವೇ ಸಂಗೀತವಲ್ಲ-ಒಬ್ಬ ನಿಜವಾದ ವಾಗ್ಗೇಯಕಾರ ಇಂಥ ಧ್ವನಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಗಾಯಕನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ಹಲವು ರೀತಿಯ ನಾದಛಾಯೆಗಳನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಹಾರಿ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಂಗೀತ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಮಾನವ ಕ್ರಿಯೆ ಅಗತ್ಯ.

ಕತೆ, ಕಾವ್ಯ ಅಥವಾ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಎಂದರೆ content ಮತ್ತು ಆಕೃತಿ ಎಂದರೆ Form ಇವು ಪರಸ್ಪರ ಮೇಳವಿಸುವುದು ತೀರ ಅಪರೂಪ. ಕಲಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಇದೊಂದು ಬಗೆಹರಿಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವಂಥದು. ಆದರೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ಗಾಯಕನೊಬ್ಬ ಹಿಂದೋಳ ರಾಗವನ್ನು ಆಲಾಪನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅಥವಾ ವೈಣಿಕನೊಬ್ಬ ಇನ್ನಾವುದೇ ರಾಗವನ್ನು ನುಡಿಸಿದಾಗ ನಾವು ಕೇಳುವ ನಾದಮಾಧುರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಯಾವುದು ? ಆಕೃತಿ ಯಾವುದು ? ಎರಡೂ ಒಂದೇ ; ಅಥವಾ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಆಕೃತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ತೀರ ಅನನ್ಯ ರೀತಿಯದು. ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸಂಗೀತವನ್ನು 'ಶುದ್ಧ ಕಲೆ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರಬೇಕು.

ಸಂಗೀತ ಅಮೂರ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗಿ, ಯಾವುದೋ ಅವ್ಯಕ್ತ "ವಸ್ತು"ವಿಗೆ ಮೂರ್ತರೂಪ ಕೊಡುವ ಕಲೆ. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಹಠಾತ್ ಘಟನೆ. ಈ ಘಟನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ಧ್ವನಿ ಅಥವ ನಾದತರಂಗ ಮತ್ತು ಕಾಲ. ಇವೆರಡು ಅಂಶಗಳಿಲ್ಲದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಊಹಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪಗಳಂಥ ಕಲೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು space ಅಥವಾ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ. ಚಿತ್ರದ ಅಥವಾ ಶಿಲ್ಪದ ವಿವಿಧ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮುಂಚೆಯೇ ನಮಗೆ ಅದರ ಒಟ್ಟಾರೆ ರೂಪ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಗೀತ ವಿಭಿನ್ನ "ಕಾಲ"ಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಒಂದು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿರುತ್ತದೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸುವ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ?

ನಾದತರಂಗಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸಾಧನವೇ ಛಂದಸ್ಸು. ಇದರ ಮೂಲಕವೇ ಲಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸಂಗೀತದ ಒಂದು ಘಟಕ ಎಷ್ಟು ಸಮಾನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡನೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಛಂದಸ್ಸು ಉತ್ತರಿಸಿದರೆ, ಆ ಸಮಾನ ಭಾಗಗಳು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಒಟ್ಟಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಲಯ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಘಾತಗಳ (beats) ಒಂದು ಅಳತೆ ಎರಡೆರಡು ಘಾತಗಳ ಎರಡು ಗುಂಪಾಗಬಹುದು ; ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದು, ಎರಡು, ಒಂದು–ಹೀಗೆ ಮೂರು ಗುಂಪಾಗಬಹುದು. ಈ ಲಯಜ್ಞಾನದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಚಯವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಸಂಗೀತಾನುಭೂತಿ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಸಂಗೀತ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುವಂಥದು. ಹಾಗೆಂದು ಅದು ದೃಶ್ಯ ಅಥವಾ ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಸಂಗೀತ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಇತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ತನ್ನ ಮೇಲುಗೈಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೃಶ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಇಂಬುಕೊಡಬಲ್ಲುದು. ತನ್ನ ಅನುರಣನಗೊಳ್ಳುವ ನಾದದಿಂದ, ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ಹೊಮ್ಮುವ ಲಯದಿಂದ ಅದು ನಮ್ಮ ಖಾಸಗಿ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ದೃಶ್ಯವೈಭವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತ ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ದೃಶ್ಯಗಳು ಲಿಪಿಗಿಳಿದ ಶಬ್ದಗಳು ನಿರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಲ್ಪನೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಶಿಲ್ಪವೊಂದರ ಮೈಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿನೋಡುವಂತೆ ನಾವು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರೇಶಿಮೆಯನ್ನೋ, ಮಕಮಲ್ಲನ್ನೋ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದಾಗ ನಮಗಾಗುವ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲೇ ನಾವು ಸಂಗೀತದ ಒಳನೆಯ್ಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವಾಗಲೂ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಉತ್ತಮ ಸಂಗೀತ ಜೇನಿನ ರುಚಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ, ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವನ್ನೂ ನೀಡಬಲ್ಲುದು.

ಸಂಗೀತವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆಗಳ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಧ್ವನಿಗಳು, ಲಯ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಸಂಗೀತ ಭಾಷೆಯಂತೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ವರ್ಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾವು ಹೊಗಳಬಹುದು, ಬೈಯಬಹುದು, ಕೂಗಾಡಬಹುದು. ಸಂಗೀತದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಅದು ಈ ಭಾವಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸಬಹುದಷ್ಟೆ. ಸಂಗೀತ, ಭಾಷೆಯ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು, ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸಲಾರದು. ಸಂಗೀತ ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಸಾವಿರ ಜನರ ಅನುಭವಗಳು ಸಾವಿರ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯ.

ಯಾವುದೇ ಕಲೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕಾದರೂ ತುಂಬ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಗೀತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಮಾತು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ನಿಜ. ಸಂಗೀತ ತೀರ ಮುಕ್ತವಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಅಮೂರ್ತವಾದ, ಇತರ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಅಧೀನವಾಗಿರದ ಕಲೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಕಥಾವಸ್ತುವಿಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ನಿಯತಗತಿಯ ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾತೀತವಾದ, ವಸ್ತುತಃ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದ, ಮನಸ್ಸಿಗಷ್ಟೇ ವೇದ್ಯವಾಗುವ ಕಲಾರೂಪ ಇದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆಸ್ವಾದಿಸಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಭೆ, ಪರಿಶ್ರಮ ಆತ್ಯಗತ್ಯ.

ಒಂದು ಸಂಗೀತ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೇಳುಗನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಗಾಯಕ ಶುರುಮಾಡುವ ರಾಗದ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಂಗೀತ ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವಿರಬಹುದು. ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅವನು ಇಡೀ ಕಚೇರಿಯ ಅನು

ಭವಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಬಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅವನು ಏನನ್ನು ಆಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ; ಸಂಗೀತದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ನಕಾಶೆಯಾಗಲಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಲಿ ಅವನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇರುವುದು ಅವನ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿರುವ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯಷ್ಟೆ. ಸಂಗೀತದಂಥ ಅಮೂರ್ತ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದರೆ ಅದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಪವಾಡವೇ. ಮತ್ತೆ ಆ ಸೌಂದರ್ಯದ ವಿವರಣೆ ಭಾಷೆಗೆ ಮೀರಿದ್ದು; ಅದು ಅನಿರ್ವಚನೀಯ.

ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ: ಕೇಳುಗನೊಬ್ಬ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನೆಂದರೆ, ಅವನಿಗೇನು ಅರ್ಥವಾಯಿತು ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭೂತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆ. ಸಂಗೀತದ ಅರ್ಥವನ್ನು, ಅಂಥ ಅರ್ಥವೇನಾದರೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಸಂಗೀತದಲ್ಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಂಗೀತ ನಿಘಂಟಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಭಾಷೆ. ಈ ಭಾಷೆಯ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಕೇಳುಗನೇ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಂಗೀತದ ಅರ್ಥದ ಬಗೆಗೆ ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲೂಬಾರದು. ಬಹುಶಃ ಭಾಷಿಕ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾದವರು ಸಂಗೀತದ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಸಂಗೀತ ಪ್ರೇಮಿ ಸಂಗೀತ ಭಾಷೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಬಾಧಿತನಾಗಲಾರ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಭಾಷೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಥಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ–ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಸಂಗೀತದ ಅರ್ಥರಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಕೇಳುಗನ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಭಾಷೆ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಹೆಸರಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವಗಳ ಒಂದು ಜಾಲವನ್ನೇ ಕೇಳುಗನು ಅನುಭವಿಸಬಲ್ಲ. ಸಂಗೀತ ಅವನ ಮೂಕ ಭಾವಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ, ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಅಥವಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ–ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಪದ್ಧತಿಯ ಸಂಗೀತವಾಗಿರಲಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶ್ರವಣ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕೇಳುಗ ಘರ್ಷಣೆ, ಮುಕ್ತಭಾವ, ಸಾಂದ್ರತೆ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ಕ್ಷೋಭೆ, ಹಿಮ್ಮುಖ ಅಥವಾ ಮುಮ್ಮುಖ ಚಲನೆ, ಅದರ ವೇಗ, ಉದ್ವೇ, ಅದರ ಗುಡುಗು, ಪಿಸುಮಾತು, ಅಷ್ಟೇಕೆ ಇತರ ಸಾವಿರಾರು ಬಗೆಯ ಭಾವವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸುಪ್ತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಡುವಣ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ಭಾವವೈವಿಧ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು, ನವುರುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಪರಿಶ್ರಮ ಬೇಕು. ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ದುಃಖದ ರಾಗಗಳ ನಡುವಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕೇಳುಗ ಒಂದು ಸಂಗೀತ ಕೃತಿಯ ಸಂತೋಷದಾಯಕ ಗುಣವನ್ನಷ್ಟೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಯಾವ ಛಾಯೆಯುಳ್ಳ ಸಂತೋಷ ? ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಂತೋಷವೆ ? ಹಗುರವಾದ ಉಲ್ಲಾಸವೇ ? ಚಿತ್ತಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹತಾಶ ನಗೆಯೆ ? ಎಂದೂ ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ಅರಿವು, ಈ ಅನುಭವ ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಒಂದು ರಾಗವನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ಕೇಳಿದರೆ ಮುಗಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ ; ನೂರು ಸಲ, ಸಾವಿರ ಸಲ ಕೇಳಿದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶ್ರಾವಕನಿಗೆ ಗಾಯಕ ಒಂದು ರಾಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಾರಿಯೇ ಹಾಡಲಿ, ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿಯೂ ಅದು ಹೊಸದಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.

……ನಾವು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಗೊಂದಲವಲ್ಲ. ಗಣಿತವಲ್ಲ, ಅಟ್ಟಹಾಸವಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಮೆಲುಕುಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಬರುವ ನೆಮ್ಮದಿ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಾವು ಆಲೋಚನಾಪರರಾಗಿ ಬದುಕಿನ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಸ್ಮಯದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀಸುತ್ತೇವೆ. ಜಡತೆ–ಉತ್ಸಾಹಗಳ, ಆಸೆ–ನಿರಾಸೆಗಳ, ಸುಖ–ದುಃಖಗಳ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತು, “ಹೌದು, ಇದು ವಿಚಿತ್ರ ಬದುಕು, ಆದರೆ ಹಿತ” ಎಂದುಕೊಂಡು–ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ–ಮೈಮನಗಳ ಬಿಗುವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ನೆಮ್ಮದಿ ಜಡತೆಯಲ್ಲ; ಅಂತರ್ಗತವಾದ, ಹೃದಯಸ್ಥವಾದ, ವಿಚಾರ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳದ್ದು: ಇಂಥ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನೇ ನಾವು ಸಂಗೀತದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು. ನಮ್ಮ ಸಂಗೀತ ಕೆಳ ಷಡ್ಜದಿಂದ ಹೊರಟು ವಿಳಂಬ–ಮಧ್ಯಮ–ದ್ರುತ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಅನುಭವ ಪಡೆದು ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಷಡ್ಜದಿಂದ ಹೊರಟಿತೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮರಳಿ ಬಂದು ನೆಲಸುತ್ತದೆ. ಆ ಷಡ್ಜ ಮೊದಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ–ಬಿರುಗಾಳಿ, ಮಿಂಚು ಸಿಡಿಲು. ಮಳೆಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆ–the calm after storm–ತುಮುಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಶಾಂತಿ ಆ ಷಡ್ಜದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ಅದರ ಅನುಭವವಾಗಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು.

—ಪ್ರೊ|| ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್
(ಸುಧಾ ಯುಗಾದಿ ವಿಶೇಷಾಂಕ–1989)

ನಾಲ್ಕು ಕಪ್ಪು ಕವಿತೆಗಳು

ಮೂಲ : ಇತಿಕಾ ಅಂತೂಲಿ

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

೧. ನನ್ನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ

ನನ್ನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ
ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.
ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತೆ ?
ನೀವು ಏನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ಊಹಿಸಿ
ಅವರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನನ್ನ ಕಕ್ಕ ನನಗೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ:
ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು
ಮೈಕ್ರೊಚಿಪ್ ಇಟ್ಟು
ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೂ, ಕನಸುಗಳನ್ನೂ
ಜಾನ್‌ವೋಸ್ಟರ್ ಸ್ಕ್ವೇರ್‌ನಲ್ಲಿಯ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ
ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನಾನು ಗಾಬರಿಗೊಂಡೆ :
ಹಗಲು ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ
ಇರುಳು ನನ್ನ ಕನಸುಗಳ ಬಗ್ಗೆ
ನಿಗಾವಹಿಸಿದೆ.

೨. ಅವರು ಸದಾ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ

ನನಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಉದ್ದ ನಾಲಗೆ
ಏಕಿದೆ ? ಎಂದು ನನ್ನ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಅವರು ಸದಾ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಅದನ್ನು ದಿನವೂ ಹೊರಗೆ ಜಗ್ಗಿ
ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗ
ಬೇರೆ ಹೇಗಿರಬಲ್ಲುದು ?

ನಮಗೆ ಇಷ್ಟುದ್ದ ಕಿವಿಗಳು
ಏಕಿವೆಯೆಂದು
ಸದಾ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲು
ಅವರ ಮಾತಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಧ್ವನಿಗೆ
ಕಿವಿಗೊಡಲೇಬೇಕಾದಾಗ
ಬೇರೇನು ಸಾಧ್ಯ ?

ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ನಗುವುದೇಕೆ
ಎಂದು ಅವರು ಸದಾ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ,
ಅವರ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನಾವು
ಪಾರಾಗುತ್ತೇವೆಂಬ ತುಂಬು ನಂಬಿಕೆ ನಮಗಿರುವಾಗ
ನಗದಿರುವುದು ಹೇಗೆ ?

೩. ಸೆನ್ಸಾರ್‌ನ ಶಿರಚ್ಛೇದಕದ ಕೆಳಗೆ

ಸಂಜೆಯ ಕಡಾಯಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯಲು
ನಾವು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ
ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ಯುದ್ಧ ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ—

ನಮ್ಮ ಜಜ್ಜಿಹೋದ ಕಣ್ಣು
ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೈಗಳು
ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ತುಂಡರಿಸಿದ ನಾಲಗೆಗಳು
ನಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋದ ನಮ್ಮ ಶಬ್ದಗಳು
ಧ್ವನಿಗಳ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಾನು.

ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಸುರುವ ಮೊದಲೇ
ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.
ಕಿವಿಯ ಪರದೆಗೆ ಶಬ್ದಗಳು ಬಡಿಯುವ ಮೊದಲೇ
ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ.
ಪಿಸುಮಾತಿನ ತೆರೆಗಳಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು ತೇಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

೪. ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಕೊಂಡಿಗಳು

ಚಲಿಸಬಲ್ಲ ಚಿಲಕತ್ತು
ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬೆಂಗಾವಲಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಡೆ
ನಾನು ಬೆರಳೆತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದೆ.
ನನ್ನ ಬೆರಳನ್ನೇ ಅವರು ಕತ್ತರಿಸಿದರು.
ಹನಿಯುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತದಿಂದಲೇ
ಭರವಸೆಯ ಕವಿತೆ ಬರೆದೆ;
ಅವರ ಸಾವಿನ ಸಂಜೆಯ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿದೆ.

ಸೆರೆಮನೆಯ ನನ್ನ ಸಣ್ಣ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ
ಗೋಡೆಗಾನಿಸಿ
ಸರಪಳಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದರು.
ಅದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಂಡಿಗೂ
ನನ್ನ ತುಟಿಯೊತ್ತಿದೆ,
ನನ್ನ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗುಸುರಿದೆ.
ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಂಡಿಯೂ
ಒಂದು ಕವಿತೆ ....

[ಈ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ ದ. ಆಫ್ರಿಕಾದ Pitika Ntuli ಶಿಲ್ಪಿಯೂ ಹೌದು. ೧೯೭೮ರಿಂದಲೇ ಗಡಿಪಾರಾಗಿ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ.

ಆಧಾರ: 'Last Mile Together' ಸಂ: ಶಾ. ಬಾಲುರಾವ್]

ಇನ್ನೆರಡು ಕವಿತೆಗಳು

ಕೆ. ಪಿ. ನಟರಾಜ

ಾ. ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀವಿ

ಾನೇನ್ಮಾಡ್ತಿದೀನೀಂತ
ನಾನು
ನೋಡ್ತಾ ಇದೀನಿ;
ವರ್ ಮೂಗನ್ನ
ಳೆ ವೀಳೆಯದೆಲೆ ಮೂಗನ್ನ
ರಳಿಂದ
ಮುಟ್ತಾ ಇದೀನಿ
ಮುತ್
ಇಟ್ತಾ ಇದೀನಿ
ವರ್ ಹಣೆ
ನನ್ ಕಣ್ಅನ್ನ
ಂಡ್ಕೊಂಡಿದೆ
ತ್ತರೂನು ಬರದಲ್ಲೇ
ೋಡ್ತಾ ಇದೀನಿ
ಂದೂ ನೋಡಿರದ
ಈ ಸುಂದರ ಹಣೆ
ಳವಿಗೆ ನಾ ಸಿಕ್ಕಿದೀನಿ....
ಸ್ತದಲಿ
ತ್ತುತ್ತಾ ಇದೀನಿ
ವರ್ ಹಣೇನ
ತ್ತುತ್ತಾ ನಾನಿದೀನಿ
ವರ್ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ

ಕಣ್ಣ್ ಟ್ಟು
ನೋಡತಾ
ಇದೀನಿ
ನಿವ್ ತುಟಿ ಮೇಲೆ
ತುಟಿ ಒತ್ತಿ
ನೋಡತಾ
ಇದೀನಿ
ನಿವ್ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿ–
ಅಂಗೈಲಿ
ಬಿಸಿಯನ್ನ
ಬಂಧಿಸ್ತಿದೀನಿ
ಇನ್ನು–
ಚಳಿಯಿಲ್ಲ
ಭಯವಿಲ್ಲ
ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀನಿ
ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀನಿ
ನೀವೂನು
ಮೈಯ್ದುಂಬಿ ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀರಿ
ಓಹ್
ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀರಿ
ನಿವ್ ತೋಳಲ್ಲಿ
ಅವುಚುತ್ತಾ ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀರಿ
ನಿವ್ ಕಾಲಲ್ಲಿ
ಅವುಚುತ್ತ ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀರಿ
ನಿಮ
ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ–
ಹೂ
ವಾಗಿ ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀರಿ
ತುಟಿಯಲ್ಲಿ
ಮೃದುವಾಗಿ

ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀರಿ

....

ಬೆಚ್ಚಗೆ ನಾವಿಬ್ರೂ
ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀವಿ !
ನಿವ್ ತೋಳೊಳಗೆ
ನಾನಿದ್ದು ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀನಿ
ನನ್ ಕೈಯೊಳಗೆ
ನೀವಿದ್ದು ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀರಿ
ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀವಿ
ಬಿಸಿಯಾಗಿ
ಹಾಡ್ತಾ ಇದೀವಿ
ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಹಾಡ್ತಾ
ಇದೀವಿ.

೨. ಒಂದು ದುಃಖ ಗೀತ

ನೀನಿದ್ದೆ.
ಒಳಗೆ:
ಹಾಸಿಗೆಯಿತ್ತು ಬೆಚ್ಚಗೆ
ಹೊದ್ದಿಕೆಯಿತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛಗೆ
ಹೂವುಗಳಿರುವುದಕೆ
ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತು–
ಅರಳುವುದಕ್ಕೆ.

ದೀಪ
ಸೂಸುವ ಬೆಳಕಿತ್ತು
ಬೆಳಕು !–
ಎನ್ನುವುದ ನೋಡಿದ್ದೇ
ಅವತ್ತು.
ಬೆಳಕೆಂದರೆ–

ಆಪತ್ತು, ನಿನ್ನ ಜೊತೆ–
ಹೊತ್ತು.

ನೀನಿಲ್ಲ.
ಹಬ್ಬುವ ಚಿನ್ನದಲೆ
ಬೆಳಕು :
ಬೆದರುತ್ತಿದೆ
ರೂಹಿರದ ಮೌನ –
ಹೆದರುತ್ತಿದೆ ;
ಗೋಡೆ :
ಮುಖವಾಡ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು
ಹೀರುತ್ತಿದೆ.

ನಾನು ?
ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ
ಯೋಚಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ನೀನಿದ್ದೆ.
ಹೊರಗೆ:
ಚಂದ್ರನಿದ್ದನು ಹೇಗೆ !
ಕತ್ತೆತ್ತಿದರೆ
ಎತ್ತಲೂ ಚುಕ್ಕಿ–ಕಣ್ಣಿಗೆ
ನಸುನಗುವ
ನಕ್ಕೂ ನಕ್ಕೂ ಬಿಡುವ ನಮ್ಮ
ನಗುವ
ಶುಭ್ರವಾಗಿಡುವ
ಗಾಳಿ–ಬೀಸಿ ಬರುವ
ಬೆಟ್ಟವ ಬಳಸಿ
ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಾಸಿ
ಬೀಸಿ
ಬರುವ

ಬಂದು ಬಳಿ ನಿಂದು
ಸೂಸುವ....
ನೀರು, ಸ್ವಚ್ಛ ನೀರು
ಪ್ರತಿ ಗಿಡವು
ನಕ್ಕಿತ್ತು ;
ಬಾಡದ ಬಳಿ !
ಇಂಗಿತ್ತು
ನಿಂತು
ನೀ
ಹುಯ್ದ ನೀರು !
(ನೀನು ತುಳಿಯುತ್ತ
ಹಾಯ್ದ ದಾರಿ !
ಮುಟ್ಟಿದ ಆ ಗಿಡದ
ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಎಲೆ !)

ಆ ಜನ
ಈ ಜನ
ಈ ಬೀದಿಯ ಜನ
ಹೆಸರಿರದ ಬರಿ
ಶಬ್ದಿಸುವ ಈ ಜನ
ಕ್ಕಾಗ ಹೆಸರಿತ್ತು !
ಇತ್ತವರ ತೊಡಗುವಿಕೆಗೂ
ಒಂದು ಅರ್ಥ
ಬದುಕಿಗೆ:
ಭವಿಷ್ಯ !
ಪಟ್ಟ ಪಾಡುಗಳೊಳಗಲ್ಲಲ್ಲೆ
ಒಂದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಕಾವ್ಯ !

ನೀನಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ
ನಾನು ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

●

ಪುಸ್ತಕ ಪರಿಚಯ

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್‌ರ

“ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ”

● ಎಸ್. ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ’ ಯಲ್ಲಿ ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕ ‘ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ’. ಈ ಕೃತಿ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೂಪವಾಗಿ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂದು, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಅಥವಾ Existentialism ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಮೀರಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೊದಲಾದವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಪರಿಚಯ ಈ ಮೊದಲೇ ಆಗಿದೆ. ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಪ್ರೇರಣೆ ಬಗೆಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್ ತಮ್ಮ ‘ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ’ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಗ್ರಹ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಅಲ್ಲಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅನೇಕ ಒಳ ನೋಟಗಳುಳ್ಳ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಯಾಗಿಯೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶರ ‘ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ’ ಪುಸ್ತಕ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೀಠಿಕೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಕೀರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್‌ನಿಂದ ಅಬಗ್ನಾನೊ ತನಕ ಯೂರೋಪಿನ ಕೆಲವಾರು ಮುಖ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚಿಂತಕರ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಬಳಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಶ್ಯಾದ ಹಾಗೂ ಯೂರೋಪಿನ ಅನೇಕ

ಲೇಖಕರ ಬರಹಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದೀ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವಾರು ಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ತನ್ನ ಉನ್ನತ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಬಳಿಕ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಬಗೆಗೆ 'ಅಸ್ತಿತ್ವ ವಾದದಿಂದೀಚೆಗೆ' ಎಂಬ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ,

'ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಮಾನವತಾವಾದ' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ತ್ರ್ ಹೇಳುವ ಮಾತು: "ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯನು ವಿವರಣೆಗೆ ದೊರಕದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ಏನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು. ನಂತರದ ತನಕ ಅವನು ಏನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತಾನೆ; ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಇರುತ್ತಾನೆ". ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಲೇಖಕರು, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ತಾತ್ವಿಕ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿಯಾದ 'ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಅರಿವು' ಹಾಗೂ 'ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂಟಿ ಎಂಬ ಅರಿವು' ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ತಾತ್ವಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್ ಬಹಳ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೈಡೆಗರ್, ಕೀರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್, ಸಾರ್ತ್ರ್ ಮೊದಲಾದವರ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಈಶ್ವರವಾದಿಗಳೆಂದೂ, ನಿರೀಶ್ವರವಾದಿಗಳೆಂದೂ ವಿಂಗಡಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಸ್ತಿಕರಿರುವಂತೆ, ಆಸ್ತಿಕರಿರುವುದೂ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಸರಳಗೊಳಿಸಿ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಕೀರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಯೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾಸ್ತಿಕನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನೀತ್ಶೆನಲ್ಲೂ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮದ ಕುರಿತು ಉತ್ಕಟವಾದ ಪ್ರೀತಿ, ದ್ವೇಷಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನೂ ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್ ತಮ್ಮ ವಿಷಯ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವಂತಿಕೆಯೆನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಕ್ರಿಯ ಒಲವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡದ್ದು" ಎನ್ನುವ ವಿಮರ್ಶಕ ಮೆಕ್ವಾರಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಲೇಖಕರು ವ್ಯಕ್ತಿಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಇಂತಹ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಗುಣ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ, ಹೈಡೆಗರ್ ಹೇಳುವ 'ಮನೋನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆ' ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಕ್ರಮಬದ್ಧ

ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಲೇಖಕರು ತಲಪುವ ನಿರ್ಧಾರ: "ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವು ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ; ಮನುಷ್ಯನ ಇಡಿಯ ಬದುಕನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಒಂದು ಸರಮಾಲೆಯೆಂಬಂತೆ ಅದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟ್ಟವೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಇದನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ".

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ನಿರಾಶಾವಾದವೇನಲ್ಲ; ಅದು ಆಶಾವಾದವೂ ಅಲ್ಲ. ಆಶೆ–ನಿರಾಶೆಗಳ ದ್ವಂದ್ವದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಚಿಂತನಕ್ರಮವನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣ ಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವನ್ನು ತತ್ವ ಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಒಂದು ವಿಧಾನ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಳಿಕ, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ವಿರುವ ಪ್ರಯೋಗವಾದ (Empiricism), ಮಾನವತಾವಾದ (Humanism), ಆದರ್ಶವಾದ (Idealism), ಪ್ರಯೋಜನವಾದ (Pragmatism) ಹಾಗೂ ಶೂನ್ಯ ವಾದ (Nihilism)ಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪುಟ್ಟ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥೂಲ ವಿವರಣೆಗಳೊಡನೆ ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್, ಕೆಲವಾರು ಮುಖ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚಿಂತಕರ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಚಯ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಬಹುದು:

ಆಧುನಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಮೂಲಪುರುಷನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕಿನ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ **ಸೊರೆನ್ ಕೀರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್** (1813–1855)ನ ವಿಚಾರಗಳು: "ಸತ್ಯ ವೆನ್ನುವುದೊಂದು ಜಾಲ : ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕದೆ ಅದು ಸಿಕ್ಕದು. ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಸತ್ಯ ನಿಮಗೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾತ್ರವೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ".

ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ನೋವಿಗಿರುವ ಅನನ್ಯವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಕೀರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನೋವಿನ ಅನುಭವವೇ ಸತ್ಯದ ಕಾಣ್ಕೆ. ನೋವಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. 'ಆಯ್ಕೆ' ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಎದುರಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ವ್ಯವಸ್ಥೆ–ಅದು ಸಮಕಾಲೀನ ಇಗರ್ಜಿಯಾಗಿರಲಿ, ಸರಕಾರವಾಗಿರಲಿ– ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಾಶವನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕೀರ್ಕೆಗಾರ್ಡ್ ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ: "ಯಾವುದೂ, ಯಾವುದೂ, ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪೂ, ಯಾವುದೇ ಅಪರಾಧವೂ,

ಅಧಿಕಾರಯುತವಾದ ಯಾವುದರಷ್ಟೂ ದೇವರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾದ್ದಲ್ಲ; ಯಾಕೆ ? ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನು ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವರೂಪರಹಿತನಾಗಿ (Impersonal) ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ; ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ನೀಡಬಹುದಾದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಅವಮರ್ಯಾದೆ ಇದುವೇ".

ಜರ್ಮನಿಯ ಮಹಾಪ್ರವಾದಿ **ಫ್ರೈಡ್ರಿಶ್ ವಿಲ್‌ಹೆಲ್ಮ್ ನೀತ್ಶೆ** (1844–1900) 'ಅಧಿಕಾರದ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಜಗತ್ತು, ಇನ್ನೇನಲ್ಲ ..' ಎಂದವನು. ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಅಪರಿಮಿತವೆನ್ನುವುದು ನೀತ್ಶೆನ ನಂಬಿಕೆ, 'ದೇವರು ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದ ನೀತ್ಶೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ: ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಶಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳನ್ನು, ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥ ಮನುಷ್ಯನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಎಡರು ತೊಡರುಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕಲ್ಪನೆಯ ದೇವರು. ಈ ಎಡರನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ನೀತ್ಶೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಕೈಗೊಂಡುದು.

ಗೇಬ್ರಿಯಲ್ ಮಾರ್ಸೆಲ್ (1889–1973) ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ. 'ಜ್ಞಾತೃ ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯ, ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಇರುವಿಕೆ, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು, ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ದೇಹ, ನಾನು ಮತ್ತು ನೀನು, ಅಹಂ ಮತ್ತು ದೇವರು– ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಮಾರ್ಸೆಲ್. ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ದೇಹದ ದ್ವಂದ್ವ ಇರುವಿಕೆಯ ಜತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದಾಗ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ'.

ಜರ್ಮನಿಯ **ಕಾರ್ಲ್ ಯಾಸ್ಪರ್ಸ್** (1883–1969) ಮನಃಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಾಪಕ. 'ಯಾಸ್ಪರ್ಸ್ ಮನುಷ್ಯನೇ ದೇವರು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರು ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅವನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅತೀತವಾದುದೇನೋ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಹೆಸರಿನ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ'.

ಜರ್ಮನಿಯ **ಮಾರ್ಟಿನ್ ಹೈಡೆಗರ್** (1889–1976) ಬರೆದ "ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಲ" (Being and Time) ಎಂಬ ಕೃತಿ ಆತನ ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ್ದು. 'ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಲ'ದ ಕೇಂದ್ರ ಸಮಸ್ಯೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವ. ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗಿಂತ ಇದುವೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾತ್ರವೇ 'ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಂದರೆ ಏನು ?'

ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲವನು. ಅತಿ ಭೌತಿಕವಾದವು ಹೇಗೆ ದೇವರೆಂದರೆ ದೇವರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆನ್ನುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಂದು ಹೇಳ ಬಹುದು........... ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಇರುವಿಕೆಯ ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಗಳೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ನೊಬ್ಬನೇ ಉಳಿದ ವಸ್ತುಗಳ ಇರುವಿಕೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ; ಆದರೆ ಹೀಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆತ ತನ್ನದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಬಗೆ ಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ".

ಫ್ರಾನ್ಸಿನ **ಜಾನ್ ಪಾಲ್ ಸಾರ್ತ್ರ** (1905–1980) ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚಿಂತಕರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಚಿತ ಹೆಸರು. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವನ್ನು ಅದರ ತಾರ್ಕಿಕ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಾರ್ತ್ರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. 'ಇರುವಿಕೆ ಯೆನ್ನುವುದು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಇರುವಿಕೆಗೆ ಉದ್ದೇಶವಾಗಲಿ, ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಲಿ, ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿ ನೊಳಗೆ ಇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಅಂತಿಮ ನೆಲೆಯೆನ್ನುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯೇ ಇದರ ರಹಸ್ಯ' ಎನ್ನುವ ತನ್ನ 'ನಾಸಿಯಾ' ಕಾದಂ ಬರಿಯ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಸಾರ್ತ್ರ ಮುಂದೆ ಬಹಳ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. "ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಐಕ್ಯಗೊಳ್ಳಲು ನಿರಂತರವೂ ನಡೆಸುವ ಹೋರಾ ಟವೇ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು" ಎಂಬ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾನೆ.

ಇಟಾಲಿಯನ್ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ **ನಿಕೊಲಾಸ್ ಅಬಗಾನೊ** (1901–) ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಾಸ್ತವ ಬದುಕಿನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. 'ಆಯ್ಕೆ'ಯ ಅಗಾಧತೆಯನ್ನೂ, ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಅಬಗಾನೊ ಹೇಳುವ ವೈಶಾಲ್ಯ ಹೀಗಿದೆ: 'ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಾದರೆ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಯೆನ್ನುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಗುಣ. ಇದು ಯಾವುದೇ ತರದ ಅಪವಾದವನ್ನರಿಯದು. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಾದರೆ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದೇನೂ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾರದ ಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲ. ಅದರ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಕೂಡಾ ನಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಒಳಪಡುವಂಥದೇ'.

ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಸಿದ ಚಿಂತಕರ ಬಗೆಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅಡಕಗೊಂಡು ವಿವರ ನೀಡಿದ ಬಳಿಕ ತಿರುಮಲೇಶ್, ಜೋಸೆ ಓರ್ತೆಗಾ ಗಾಸೆ, ಮಾರ್ಟಿನ್ ಬೂಬರ್, ನಿಕೊಲಾಸ್ ಬರ್ದ್ಯೆಯೇವ್, ಮಾರಿಸ್ ಮರ್ಲೊ–ಪೋಂಟಿ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚಿಂತಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ, ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರ ಕುರಿತು ವಿವರ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ತಾತ್ವಿಕ ಪರಿಚಯದ ಬಳಿಕ ಯೂರೋಪ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದ ಅಥವಾ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವಾರು ಮುಖ್ಯ ಲೇಖಕರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲೇಶ್ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸೈನ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ನಿಂತ ಅರ್ಜುನನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಲೇಖಕರು ಆ ಬಳಿಕ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್‌ನಿಂದ ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನಾರ್ವೆಯ ನಾಟಕಕಾರ ಹೆನ್ರಿಕ್ ಇಬ್ಸನ್‌ನ 'ಪಿಯರ್ ಜಿಂಟ್' (Peer gynt–1867) ಗೀತನಾಟಕದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲಿಯೋ ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ರಚಿಸಿದ 'ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ' (War and Peace) ದೋಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ 'ಅಪರಾಧ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ', 'ಕರಮಜೋವ್ ಸೋದರರು' ಇವುಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾರೆ. ಜೋಸೆಫ್ ಕಾನ್ರ್ಯಾಡ್‌ನ 'ಲಾರ್ಡ್ ಜಿಮ್', 'ಕತ್ತಲಿನ ಹೃದಯ' ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಎರಡು ಮಾನವ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲೇಶ್ ಹೇಳಿದರೂ 'ದೋಸ್ತೋವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಮೇಲಾಗಲೀ, ಕಾನ್ರ್ಯಾಡ್ ಮೇಲಾಗಲೀ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದವು, ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ, ತತ್ವಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ಎಚ್ಚರ ಲೇಖಕರಿಗಿದೆ. ಸಾರ್ತ್ರ್, ಕಾಫ್ಕಾ, ಕ್ಯಾಮೂ, ಟಿ.ಎಸ್. ಎಲಿಯೆಟ್, ಬೆಕೆಟ್ ಮೊದಲಾದವರ ಕೃತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಒಳನೋಟಗಳುಳ್ಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿರುಮಲೇಶ್ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಯೂರೋಪಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಓದುಗರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. 'ಮನುಷ್ಯ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಯಸುವ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಅಬೌದ್ಧಿಕತೆ– ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವೇ ಅಸಂಗತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ' ಎಂಬ ಕ್ಯಾಮೂನ ಮಾತಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿ, 'ಅಸಂಗತ್ವ'(Absurd)ದ ವರೆಗಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿರುಮಲೇಶ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ (individualism) ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ನಮಗೆ ತೀರಾ ಅಪರಿಚಿತವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಆಧುನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರ ಆರಂಭವಾದ್ದು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವೂ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಒಂದು ವಿಚಾರಧಾರೆ ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದನ್ನು ಅಡಿಗ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ರಾಮಾನುಜನ್, ಗಿರಿ, ಜಿ. ಎಸ್. ಸದಾಶಿವ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ "ಸಂಸ್ಕಾರ"ದ ನಾಯಕ ಚಂದ್ರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದ ಬಳಿಕ ದೂರ್ವಾಸಪುರದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಯೆನ್ನಬಹುದಾದ ವಿಚಾರಗಳಿವು:

"ನನ್ನ ಬಾಳು ಅತ್ತಲಿಗೋ ಇತ್ತಲಿಗೋ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿತವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಯ ಜೊತೆ ಸಂಭೋಗಿಸುವ ನಿಶ್ಚಯ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಸ್ವಾಧೀನ ತಪ್ಪಿದರೂ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನನ್ನ ಮೇಲೇ ಇತ್ತು. ಮನುಷ್ಯನ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿರುವುದು ಹೀಗೆ ಸ್ವಾಧೀನ ತಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಹೊರತು ನಿಶ್ಚಯ ನೀರು ಕುಡಿದಷ್ಟು ಸರಾಗವಾದ್ದರಿಂದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಯದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹೇಗಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾರಣಪ್ಪ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಬದುಕಿದನೋ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವನಾದ. ನಾನೂ ಇನ್ನೊಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಬದುಕಿದೆ. ಥಟ್ಟನೊಂದು ತಿರುವಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ತಿರುಗಿಬಿಟ್ಟದ್ದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ನನ್ನದು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ ತನಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ".

ಲಂಕೇಶರ 'ಬಿರುಕು' ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾನಾಯಕ ಸುಳ್ಳು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲದಂತಿರುವ ಬಸವರಾಜ್ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುವ ಸೂಚನೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಗಿರಿಯವರ 'ಗತಿಸ್ಥಿತಿ' ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾರ್ನಾಡರ 'ಯಯಾತಿ' ನಾಟಕ, ನ. ರತ್ನ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ, ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕುಸನೂರ ಮೊದಲಾದವರ ನಾಟಕಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಡಿಮೂಡಿಸಿರುವ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿರುಮಲೇಶ್ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದದ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರದತ್ತ ವಾಲಿದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ವಾದದ ಚಿಂತನೆ, ಅದರ ಮೇಲಾದ ಮಾರ್ಕ್ಸಿಸಂ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಬದ್ಧವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಈ ಪುಸ್ತಕ, ಕೆಲವಾರು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಿರುಮಲೇಶರ ಒಳನೋಟವನ್ನೂ, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೂ ನೀಡಿ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಚಿಂತನೆಯೊಂದರ ಅನುಭವ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ,
ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560 002

ಪುಟಗಳು: **x + 60** ಬೆಲೆ: **ರೂ. 10/–**

ಕಮ್ಯುನಿಸಂ ನಂತರದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ:

ಪ್ರಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂವಾದಗಳು

ಮೂಲ : ದಿಲೀಪ್ ಪಡಗಾಂವಕರ್

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ

ಪ್ರಾಗ್ ನಗರದ ಅತ್ಯಂತ ಹೊಸದಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹೋಟೆಲ್ 'ಐಟ್ರಿಯಂ' (ಅರ್ಥ: ಹಜಾರ), ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನಂತರದ ಜೆಕೋಸ್ಲಾವಕಿಯಾದ ಪ್ರತೀಕವೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ-ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಲ್ಲ. ವ್ಲತಾವಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಉಕ್ಕು ಮತ್ತು ಗಾಜುಗಳಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಹೊಟೆಲ್, ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವಾಸ್ತವ ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತಿರುವ ಗಾತಿಕ್ ಹಾಗೂ ರೂಕ್ಷ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರೇತ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ರಚನೆಗಳಿಂದಲೇ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿರುವ ಈ ನಗರದ ಮಧ್ಯೆ ತನ್ನ ಭವ್ಯತೆಯೊಡನೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮೊಗಸಾಲೆ, ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟುಗಳು, ಉಪಹಾರ ಮಂದಿರಗಳು ಹಾಗೂ ಗಾಜಿನ ಬುಟ್ಟಿಯಂತಿರುವ ಲಿಫ್ಟ್-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಫ್ಲೋರಿಡಾ ಶೈಲಿಯ ವೈಭವ ಮುದ್ರೆಗಳೊಡನೆ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಲ್ಲಿಗಳು, ಫ್ಲಷ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ಟೆಲಿಫೋನ್‌ಗಳು ಆಗಾಗ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಸೆಟ್, ಹಾಸಿಗೆ ಬದಿಯ ಅಲಾರಂ ಗಡಿಯಾರದಂತೆಯೇ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೊಠಡಿ ಪರಿಚಾರಿಕೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುವಷ್ಟು ನಿಧಾನಗತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ನೀವು ಬಯಸದೇ ಇದ್ದ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ತರಬಲ್ಲುದು,

ಚಹಾ ಹಾಗೂ ಕರಿದ ಬ್ರೆಡ್‌ಗೆ ಆದೇಶವಿತ್ತ ನಿಮೀಬಿಯಾದ ಪತ್ರಕರ್ತನ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಲೆಟ್, ಹ್ಯಾಂ, ಬೇಯಿಸಿದ ಮೊಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಕಾಫಿಯಿಂದ ಸಜ್ಜಿತವಾದ ಟ್ರೇ ಹಾಜರಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಅಸಹನೆಯಿಂದ ದೂರುವಂತಿಲ್ಲ ; ಏಕೆಂದರೆ

ಇಂತಹ ಆಕಸ್ಮಿಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರುಕಟ್ಟೆ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಕಡೆಗಿನ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ ಪೂರ್ಣ, ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆಪತ್ತುಗಳೆಂಬಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ,

ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ಆಪತ್ತುಗಳು: ಇದೇ ಈ 'ಹಜಾರ'ದಲ್ಲಿ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಚರ್ಚಾವಸ್ತು ಕೂಡಾ. ಯುನೆಸ್ಕೋ ಹಾಗೂ ಜೆಕ್ ಮತ್ತು ಸ್ಲಾವಕ್ ಗಣರಾಜ್ಯ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಈ ಸಮ್ಮೇಳನ ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳ ಅನೇಕ ಲೇಖಕರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ಗಣ್ಯರು ಹಾಗೂ ಪತ್ರಕರ್ತರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿತ್ತು. (ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ನಾವು ಆರೇ ಜನ ಇದ್ದುದು, ಚೀನಾದಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ–ಸಹಜವಾಗಿ, ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ).

ಸಮ್ಮೇಳನದ ವಿಷಯ–ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ–ವಾಲ್ಟ್ ವಿಟ್‌ಮನ್ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯದು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಮಿನುಗು ತಾರೆ, ಇದರ ಸಂಚಾಲಕ ಹಾಗೂ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದ ಗಣ್ಯ ನಾಟಕಕಾರ ವಕ್ಲಾವ್ ಹ್ಯಾವೆಲ್ಲರೇ. ಇವರೀಗ ಈ ಗಣರಾಜ್ಯದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕೂಡಾ. ಇವರೇ ತಮ್ಮ ಉದ್ಘಾಟನಾ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಆರಂಭಿಕ ಗತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದು.

ಈಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಥಮ ಜಗತ್ತು ಕಮ್ಯೂನಿಸಮ್ಮನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಅದರ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧ ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು ; ಅಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಜಾರಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾರವರು. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೇಗೋ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಾಳುವುದನ್ನೂ ಕ್ರಮೇಣ ರೂಢಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೀಗ ಇದು ಕೊಂಚ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೀಡಾಗಿದೆ, ಕೊಂಚ ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿದೆ ಹಾಗೂ ಬಹುಶಃ ಕೊಂಚ ಬೆಚ್ಚಿದೆ ಕೂಡಾ. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಇದನ್ನು, ತನ್ನ ಇರುವಿಕೆಯ ಹಾಗೂ ನಿಲುವುಗಳ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕೈಬಿಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸತೊಡಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪ್ರಥಮ ಜಗತ್ತು, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗಿದ್ದ ಆ 'ದುಷ್ಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ' ಭೂಮಿಯಿಂದಲೇ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿರುವ

ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಎಂಬ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಮತ್ತು ತುಂಬಾ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಎದುರಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಹ್ಯಾವೆಲ್ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಾಳೆಯದ ಅವನತಿ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ– ಜಗತ್ತನ್ನೇ ದುರಂತಮಯವಾಗಿ ಆವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ನಿರಂತರ ವೈಷಮ್ಯ ಮತ್ತು ಹುಚ್ಚು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ಆಶೆ; ಹಾಗೇ ವಿಚಾರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಬಹುತ್ವ, ನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಮಾನವತೆಗಳು ಬಾಳಬಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಬಾಳಲು ಅವಕಾಶವಿರುವ ಸಮಷ್ಠಿಯೊಂದರ ಗಣನೀಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಆಶೆ ಕೂಡಾ.

ಆದರೆ, ಹ್ಯಾವೆಲ್ ಮುಂದುವರಿದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಕಮ್ಯೂನಿಸಂನ ಅವನತಿ ಹಲವಾರು ಕೇಡುಗಳನ್ನು ತರಬಲ್ಲದು–ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಜನಾಂಗೀಯ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಘರ್ಷಣೆಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು, ಸಂಕುಚಿತವಾದಗಳ ಆಸ್ಫೋಟಗಳು, ಅಸಹನೆ ಹಾಗೂ ನೂರಾರು ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಕಿತ್ತಾಟ. ಈ ಕೇಡುಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ಯಾರೂ ಏನೂ ಹೇಳಲಾರರು. ಇದೇ ಈ ಕೇಡುಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಪಾಯಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿಸಿರುವುದು ಕೂಡಾ.

ಈ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಹ್ಯಾವೆಲ್ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ: ಹೊಣೆಯರಿತ ಪ್ರಜೆತನ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸಂವಾದಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ವರ್ತನೆಯ ಮಾದರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾನೂನುಗಳ ಪೋಷಣೆ–ಇವೇ ಕಮ್ಯೂನಿಸಂನ ಪಾಳಿನ ಮಧ್ಯೆ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತಿರುವ ತರ್ಕಹೀನತೆ, ಅಸಹನೆ, ರಾಜಕೀಯ ದುಸ್ಸಾಹಸ, ತುಂಡು ದಾರಿಯ ಪ್ರಯೋಗ, ಅರಾಜಕತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಹರಗಳಂತಹ ಬಹು ಅಪಾಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನಗಳು.

"ಈ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ನಿಮ್ಮ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಭಾವನಾಮಯಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯೊಂದನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಿದೆ" ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಯುನೆಸ್ಕೋದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಫೆಡರಿಕೋ ಮೇಯರ್, ವಕ್ಲಾವ್ ಹ್ಯಾವೆಲ್ಲರನ್ನು ಕುರಿತು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೊಳಗಿದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಿಸುಸುಯ್ಲಿನಂತೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತದೆ: ಯಾರಾದರೂ

ಇತ್ತೀಚಿನ ಕ್ರೂರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದಾಗ ಅದು ಮೊರೆದರೆ, ಇನ್ಯಾರಾದರೂ ಮುಂದಿನ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದಾಗ ಕುಗ್ಗಿ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಈ ಹಿಂದಿನ ಪೂರ್ವ ಯೂರೋಪಿನ ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆಫ್ರಿಕಾ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಗಮನದಿಂದ ಭಾವಾವಿಷ್ಟ ರಾಗಬಯಸದ ಕೆಲವರೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಲು ಬಯಸಿದೆ. ನನಗೆ ಮೊದಲು ಎದುರಾದ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅಮೆರಿಕನ್ನರಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬ್ರಿಟಿಷರು.

ಪ್ರೊ॥ ಜೇಮ್ಸ್ ಮೆಕ್‌ಗ್ರೆಗಾರ್ ಬರ್ನ್ಸ್ ಅಮೆರಿಕಾದ ವಿಖ್ಯಾತ ರಾಜಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಇವರದು ಸ್ವಲ್ಪ ಠೇಂಕಾರ ಬೆರೆತಂತೆ ತೋರುವ ಬಲ್ಲಿದನ ಠೀವಿ. ಆದರೆ ಈತ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದನೆಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಮೆರಿಕನ್ನನೇ: ಒರಟೆನ್ನುವಷ್ಟು ನೇರ ಹಾಗೂ ಮೊದಲ ಭೇಟಿಯಲ್ಲೇ ಅಮರ ಸ್ನೇಹದ ಆತ್ಮೀಯತೆ. ಈಗ ಏಕಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡ ದೇಶಗಳು ಸ್ಥಿರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪುವ ಮುನ್ನ ಅರಾಜಕತೆ ಹಾಗೂ ದೊಂಬಿಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆಯೆ ? ಎಂದು ನಾನು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ. ಪ್ರೊ॥ ಬರ್ನ್ಸ್, ತಾವು ಕೇವಲ ಈ ದೇಶಗಳಲ್ಲಲ್ಲ, ತಮ್ಮದೇ ದೇಶವಾದ ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಆತಂಕ ಗೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ಅವರ ಪ್ರಕಾರ "ನಾವು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಅದರ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಚೈತನ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ–ಈ ಎರಡೂ ನೋಟ ಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಚೈತನ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಹಲಕೆಲವು ಏರಿಳಿತಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಸಹನೆ ಹಾಗೂ ಅನುಸರಣೆಯ ಚೈತನ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ". ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಜನತೆ ಹಾಗೂ ನಾಯಕರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸಮ ತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾಗದೇ ಇರುವುದು. ಜನತೆ ತಮ್ಮ ನಾಯಕರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮತ್ತು ಕೊಡದಿದ್ದಾಗ ಈ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆಂದು ಅವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುಂಬಾ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಾಯಕಮಣಿಗಳಿಗೆ ಜನತೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೇ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಕಡಿಮೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊರು

ವುದಿಲ್ಲ: ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಗಲಿಗೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ–ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯಿಂದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ, ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಭೆಗಳಿಗೆ, ಹೀಗೆ ಅದು ಸುತ್ತುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎಂದರ್ಥ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಕ ಹಾಗೂ ಸಮತೋಲಕಗಳ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿವೆ, ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟಿವೆ ಇಲ್ಲವೇ ಒಡೆದು ಹೋಗಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪ್ರೊ॥ ಬರ್ನ್ಸ್. ಭಾರತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಆಟದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗೇನೂ ಪಾಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೂಲ, ಅದರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಪಗಳ–ಅಂದರೆ ಅವುಗಳ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯ – ವೈಫಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಮೂಲಭೂತ ವಿಭಜನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆಯೋ, ತಮ್ಮಿಂದ ಹೇಳಲಾಗದು ಎಂದರು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಅತಿ ಕೋಮಲವಾದದ್ದು. ಅದು ಅನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಸುಭದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ರೂಪವಲ್ಲ. ಆಳದ ವಿಭಜನೆಗಳುಳ್ಳ ಜನತೆಯಿದ್ದೆಡೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಆರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಅಪಾಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರವರು. ಕಟುವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ದುರಭಿಮಾನ–ಅಂದರೆ ನಮ್ಮದೇ ಆಚಾರ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಸರಿ ಎಂಬ ಗಾಢ ಸ್ವಯಂ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಇತರ ಯಾರ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಕೇಳದ ಸ್ಥಿತಿ–ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆನ್ನುವ ಪ್ರೊ॥ ಬರ್ನ್ಸ್, ಹಲ ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಅಸಹನೆ ಹಾಗೂ ಮತಭ್ರಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಜನವರ್ಗಗಳೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮುವ್ವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಜಪಾನ್ ಅನ್ಯರನ್ನು ತಾಳದ ದೇಶವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೇಗೋ ಆ ದೇಶ ಕೆಲವಾರು ತೊಂದರೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಬಹುಬೇಗ ಒಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಪ್ರೊ॥ ಬರ್ನ್ಸ್ ಪ್ರಕಾರ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪತ್ರಕರ್ತರು, ಜನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲರು. ಇವನ್ನು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗೆ ತರಬೇಕು. ಆಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಕುಲಕ್ಕೆ, ಕುಲದಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹರಿಯುವುದು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಕುರಿತ ಪ್ರಸ್ತುತ ಭೋರ್ಗರೆತದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಬಾರದೆನ್ನುವ ತೀವ್ರ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿದವರು ಬಹುಶಃ ಅರ್ನೆಸ್ಟ್ ಗೆಲ್‌ನರ್ ಅವರು. ಇವರು

ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ಕುಳ್ಳನೆಯ, ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿರುವ ಪ್ರೊ॥ ಗೆಲ್‌ನರ್ ತುಂಬು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ, ತಕ್ಷಣವೇ ಗೌರವವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಂಥ ಭಾಷಾ ಘನತೆಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವರು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಕಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ, 'ಕಳೆದ ಬಾರಿ ಏನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ನಿಮಗೆ ನೆನಪಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದವರು ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆದು 'ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದರು: 1918ರ ವಿಜೇತರ ಸ್ವಯಂತೃಪ್ತಿ ತದನಂತರದಲ್ಲೇ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿನ ಅವನತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಕೂಡಾ ಒಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಹಠಾತ್ತನೆ ಕುಸಿದುಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಉದಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲವೂ ದುರಂತಮಯವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ 1918ರ ವಿಜೇತರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಗೆದ್ದಿದೆ ಹಾಗೂ ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ಇತಿಹಾಸದ ಶಕ್ತಿಗಳು ಹರಿಯುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗತೊಡಗಿದೆ ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಂಬಿದ್ದು.

ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ರಾಜಕೀಯ, ತಾತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ–ಈ ಮೂರೂ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಂದು ಅಧಿಕಾರ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಏಕೀಕೃತಗೊಳಿಸುವ ನೈತಿಕ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಉದ್ಧಾರಕವಾದವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಅತಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು, ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಸಾಧಿಸಲಾರದೆಂಬ ಕಟುಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿ ತೋರಿಸಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರಂತಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವ ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಅರಿವಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರಕ್ತದಲ್ಲೇ ಪಡೆದಿರುವ, ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಹಂಬಲಿಸುವ ಸೋವಿಯೆತ್ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ವರ್ಗವನ್ನು ತಾವು ಬಹು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರೊ॥ ಗೆಲ್‌ನರ್, ರಾಜಕೀಯ ಉದಾರತೆಯ ಮಾರ್ಗದ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ, ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಿಲಿಟರಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರೀ, ಉತ್ಪಾದನಾಶೀಲ ಹಾಗೂ ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಪಶ್ಚಿಮ ಯೂರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಶತಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಬೂರ್ಜ್ವಾ ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲು ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾಳಸಂತೆಕೋರರು ಮಾಜಿ ಪಾರುಪತ್ತೇದಾರರು ನವಬೂರ್ಜ್ವಾ ವರ್ಗವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತರಾಗುವರೆ ? ಇದೆಲ್ಲಾ ಆಗದ ಮಾತು.

ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಗಿತತೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಬಳಿ ದಮನಕಾರೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ

ಹಣವಿತ್ತು ಮೆಷೀನ್ ಗನ್‌ಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಹಣವೇನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಪ್ರೊ॥ ಗೆಲ್‌ನರ್. ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅವರು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾ "ಇವೆರಡೂ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಕನ್ನಡಿ ಬಿಂಬ ಗಳಿದ್ದಂತೆ" ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಸಮಾಜ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ನೆಚ್ಚಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಅದರ ಆಸಕ್ತಿ ಉಜ್ವಲವಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜದ ನೆಚ್ಚಿಕೆ ಸುಭದ್ರವಾಗಿದೆ ; ಹಾಗೆ ನೋಡಿವರೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗಿನ ಅದರ ಹಂಬಲ ಕ್ಷೀಣವಾದುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ, ತಾವು ಹುಸಿ ಆಶಾವಾದಿಯಾಗಬಯಸು ವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಗೆಲ್‌ನರ್ ಪ್ರಕಾರ, ಸೋವಿಯೆತ್ ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ಉದಾರವಾದ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಗಿತತೆ ಅದರ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಮತ್ತು ನಡುವೆ ಕುಲಸಂಬಂಧೀ ಘರ್ಷಣೆಗಳಿಗೆಡೆ ಮಾಡುವುದು ಖಚಿತ. ಒಂದು ವೇಳೆ ತೀರಾ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿತ ಉಂಟಾದರಂತೂ ಜನ, 'ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡಿ' ಅಥವಾ 'ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳು ಬರಲಿ' ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗುವುದನ್ನು ತಾವು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರವರು.

ರೆನೆ ದೆಪೆಸ್ತ್ರ, ಪ್ರೊ॥ ಗೆಲ್‌ನರ್ ಅವರ ಈ ಕಟು ಮುನ್ನೋಟವನ್ನು ಒಪ್ಪು ವುದಿಲ್ಲ. ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿರುವ ಹ್ಯಾಟಿಯಾದ ಈ ಕವಿ, ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅದ್ಭುತವೆನ್ನಿಸುವ ಬದುಕನ್ನು ಬಾಳಿದ್ದಾನೆ. 19ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ, ತನ್ನ ದೇಶದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ದುವಲಿಯಾನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನಾಗಬೇಕಾದ ಈತ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗೆ ಬಂದ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಗಿದೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿ ಹಾಗೂ ಉಗ್ರ ಎಡಪಂಥೀಯ ಧೋರಣೆಗಳ ಕಾರಣ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಿಂದಲೂ ಹೊರಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟು ಐವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಗ್ ಸೇರಿದ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ ನೀತಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಅಪ್ರಿಯನಾದ. ಕೊನೆಗೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೆರಿಕಾದ ಸ್ನೇಹಿತರ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರೆಜಿಲ್‌ನ ಲೇಖಕ ಜಾರ್ಜ್ ಅಮಾದೊ ನೆರವಿನಿಂದ, ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕಾಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲದ ಈತ ಚಿಲಿಯಿಂದ ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾಕ್ಕೆ, ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾದಿಂದ ಬ್ರೆಜಿಲ್‌ಗೆ, ಬ್ರೆಜಿಲ್‌ನಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಕ್ಯೂಬಾಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ ಕ್ಯಾಸ್ಟ್ರೋನ ಕ್ರಾಂತಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದ ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಈತ ಭಿನ್ನ ಮತೀಯ ಕವಿ ಪದಿಲನ ಪರ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಕ್ಯಾಸ್ಟ್ರೋ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಗೃಹಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ. ಈಗ ಈತನನ್ನು ಗೃಹಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು

ತನ್ನ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವೊಂದನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವವರು ಯುನೆಸ್ಕೋದ ಮಹಾನಿರ್ದೇಶಕ ಅಮಾದೊ ಮಹ್ತರ್ ಅಂಬೋ ಅವರು.

"ವಸಾಹತುಗಳ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗದ ಉದ್ಧಾರದ ದಾರಿ ಎಂದು ನಾನು ಕಮ್ಯೂನಿಸಂಗೆ ಒಲಿದೆ" ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ರೆನೆ: "ನಾವೊಂದು ನವ ನವೀನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು, ಹೊಸದೊಂದು ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟ ಹೊರಟದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಮುಂದೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯಾಗಿ ನಾನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು, ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಹೇಳ ಬೇಕಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಸರಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಎದುರಿಸಬೇಕಾ ಯಿತು. ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ದೇಶಗಳ ಯಾತ್ರೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಂಡದ್ದು ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇನಲ್ಲ. ಆತ ಇಡಿಯಾಗಿ ಪಕ್ಷದ ಇಚ್ಛೆಗೆ ದಾಸನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಆತ ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆ ಬರಡಾಗಿತ್ತು, ಮಠದ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರು ಹೊಸೆದು ಕೊಡು ತ್ತಿದ್ದ ಕ್ಲೀಷೆ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಾವಳಿಗಳ ಗಿಳಿಪಾಠವನ್ನು ಆತ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ".

ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ, ರೈತ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮಧ್ಯೆ ಸಜೀವ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಜದ ಚಲನೆಯ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕಮ್ಯೂನಿಸಂ ಮಾಡಿತು ಎಂದೆನ್ನುವ ರೆನೆ ದೆಪೆಸ್ತ್ರ, ಆದರದು ಈಗ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ. ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಾರ್ಶನಿಕ—ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ದಿವಾಳಿಯೆದ್ದು ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ಇಂದೇನಾಗುತ್ತಿದೆ ? ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ವಾಗಬಲ್ಲ ದಿಟವಾದ ಒಂದು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜವೊಂದರ ಉದಯ ವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ದೆಪೆಸ್ತ್ರ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ: "ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವುದು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿಮಾನ ಉಳಿದ ಮಾನವತೆಯೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತೋರಲಿರುವುದು. ನಾವು ಸಂಪರ್ಕ ಉಪಗ್ರಹದ ಅಂಟೆನಾವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡೇ ಇಗರ್ಜಿಗಳ, ಮಂದಿರಗಳ ಘಂಟಾನಾದಕ್ಕೆ, ಮಸೀದಿಗಳ ಬೆಳಗಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸದ್ದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ನಂಬುವ ಇವರು ನಾವು ತನ್ನ ಬೇರುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಮರವಾಗಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬೇರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಆಲದ ಮರದಂತಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

"ಹಾಗಾದರೆ ಮಾನವತೆಗೆ ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನಗಳಿವೆಯೆ ?" ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ.

"ಬೆಳಗಿನ ನನ್ನ ಈ ಆಶಾವಾದವೇ ಸಂಜೆಯ ನನ್ನ ನಿರಾಶಾವಾದವನ್ನು ಮೀರಲು ನೆರವಾಗುವುದು" ಎಂದುತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ ದೆಪೆಸ್ತ್ರ....

ಈ ಆಶಾವಾದದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಜಾರ್ಜ್ ಆಮಾದೋ ಅವರೊಡನೆಯ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಲಿಸಬಲ್ಲೆ. ತಾವು ಕೂಡಾ ಕಮ್ಯೂನಿಸಂನ ಅವನತಿಯಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿರುವುದಾದರೂ ಈ ಸಂತೋಷ, ಅಸಮಾನತೆ, ಶೋಷಣೆ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಾಕ್ರಾಂತತೆಗಳನ್ನು ಹಡೆಯುವ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಸಂಘಟಿಸುವ ತನ್ನ ಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ವಿಚಲಿತಗೊಳಿಸಲಾರದು ಎನ್ನುತ್ತಾರವರು. ಪೂರ್ವ ಯೂರೋಪ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಉದಯ ಬ್ರೆಜಿಲ್ ಜನತೆಯ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾರದು. ಬ್ರೆಜಿಲ್‌ನ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಕೇವಲ ಉಸಿರಿಡಿದು ಬದುಕಲು ಅಪರಾಧ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿಜಯದ ಯಾವ ಆವೇಶೋತ್ಸಾಹಗಳೂ ಅವರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಾರವು.

ಸಮಾಜವಾದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅಜ್ಞಾನ, ಹಸಿವು, ಬಿಗುಮಾನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಕಮ್ಯೂನಿಸಂನ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದವು. ಆದರೆ ಆದದ್ದೇ ಬೇರೆ. ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಏಕತೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಬದಲಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಏಕಾಧಿಪತ್ಯಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಜನತೆಯ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ತುಂಡುದಾರಿಗಳಿರಲಾರವು. ಶಾಂತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೋದರತ್ವದ ಜಗತ್ತಿನೆಡೆಗೆ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ತುಂಬಾ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಕಷ್ಟದಾಯಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲವು ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೋರಾಟವನ್ನೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆತ್ಮಹತ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇಕೆಂದು ನನಗರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಿರುವುದು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ. ಇದರಲ್ಲಿ ದುಃಖಪಡುವುದೇನಿದೆ ?

ನಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜಾರ್ಜ್ ಅವರನ್ನು-ಫ್ರ್ಯಾಂಕೊ ಸ್ಪ್ಯಾನಿಷ್ ಲೇಖಕ ಜಾರ್ಜ್ ಸೆಂಪ್ರುನ್-ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದೆ. ನನಗೆ ಅವರು ಈ ಮೊದಲೇ ಎರಡು ಅದ್ವಿತೀಯ ಚಲಚಿತ್ರಗಳ-ಸ್ಪೆಯಿನ್‌ನ ಫ್ರಾಂಕೋ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಕುರಿತು ಅಲ್ಯಾನ್ ರೆಸನಾಯ್ ಮಾಡಿದ್ದ 'ದಿ ವಾರ್ ಈಸ್ ಓವರ್' ಹಾಗೂ ಸ್ಟಾಲಿನ್‌ವಾದಿ ಜೆಕೋಸ್ಲಾವಕಿಯಾದಲ್ಲಿ

ಶಂಕಿತ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳ ವಿಚಾರಣೆ ಕುರಿತು ಕಾಸ್ಟಾಗಾವ್ರ ಮಾಡಿದ್ದ 'ದಿ ಕನ್‌ಫೆಷನ್' –ಚಿತ್ರಕಥೆಗಾರರಾಗಿ ಪರಿಚಯವಿತ್ತು. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ, ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಗೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪಿನ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಮೂರು ತಲೆ ಮಾರುಗಳ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅಣಕಕ್ಕೀಡು ಮಾಡಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ.

ಅವರ ಉತ್ತರ: "ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾರ್ವತ್ರೀಕರಿಸಲು, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಜಾಗತಿಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು, ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಉತ್ತರ ಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಆಧಾರ ಅವರದ್ದೇ ಆದ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಅನುಭವ. ಆದರೆ ಅನುಭವವೇ ನಾವು ತುಂಬಾ ತಪ್ಪಿದ್ದೇವೆನ್ನು ವುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದೆ".

ಹಾಗಾದರೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದೇನು ?"ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಅಥವ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದಾಚೆಗೆ ಹೋಗಲಾಗದು ಎಂಬ ವಾದದಿಂದ ನಾನು ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದೆನ್ನುವ ಸೆಂಪ್ರುನ್ "ನೀವು ಬರೀ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ನಿಯ ತಾಂಕಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ ಅನೂಹ್ಯತೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಕೈಬಿಡುತ್ತಾ ಹೋದರೆ, ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ನಂದನವನದ ಅಥವಾ ಅವತಾರಪುರುಷನ ಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ತಂದೊದಗಿಸುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ಎದುರಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳೆರಡೂ ವ್ಯವ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ತಂತ್ರಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾವು ಮುಳುಗಿದಂತೆಯೇ. ಆಗ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಾಯಿಯೂ ಮೂಸದು" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗಾಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ದಾರಿ ಯಾವುದು ? ಸೆಂಪ್ರುನ್ ಪ್ರಕಾರ ಎಡಪಂಥದ ಹಲವಾರು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಫಲತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ಮಥನ ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮೂಲಭೂತವಾದದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳು ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಆಮದುಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಆಧುನೀಕರಿಸಲಾಗದ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಯೊಡನೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ಬರಬಹುದಲ್ಲವೇ ? ಸೋವಿಯೆತ್ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸ ಹೋದ ಈ ದೇಶಗಳು, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವಿರುದ್ಧ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಆಧುನೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಜನರ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ್ದು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಲ್ಲವೇ ?

ವಕ್ಲಾವ್ ಹ್ಯಾವೆಲ್ಲರ ಪ್ರಸ್ತಾವನಾ ಭಾಷಣವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಮನೋಜ್ಞ ಭಾಷಣವೆಂದರೆ

ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದ ಮಹಾನ್ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಬಂಧಕಾರ ಆಂಪ್ರೆ ಬ್ರಿಂಕ್ ಅವರದ್ದು. ಶ್ವೇತ ಆಫ್ರಿಕನ್ನರಾದ ಇವರು ಕಳೆದೆರಡು ದಶಕಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವರ್ಣಭೇದ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ದ. ಆಫ್ರಿಕಾದ ಭಿನ್ನಮತೀಯರ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿರುವ ಪರಿಣಾಮ, ಲೇಖಕನಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿಕಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ "ನಾನು ಕಳೆದೊಂದು, ಅಲ್ಲ ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದ ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಈಗ ಒಲಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ" ಎಂದರು. "ಆದರೆ ಇಂದು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆತಂಕಕಾರಿಯಾದ ಅಪಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಷ್ಟಗಳು ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗಿದ್ದು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಸವಾಲುಗಳೂ ಬೃಹತ್ತಾಗಿವೆ. ಒಂದೆರಡು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನಪ್ರಿಯವೆನಿಸುವ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಾಲ ಇದಲ್ಲ. ಲೇಖಕರಾದ ನಾವು ಒಟ್ಟಾರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಅದು ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಮಾಡಿ, ಅದರೊಳಗಿನ ಗೂಢ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು–ಅವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಪ್ರಿಯವೆನಿಸಿದರೂ–ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸಬೇಕು".

"ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಚರ್ಚಾವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ ಸವಕಲಾಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬಹುದು ?" ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರ ಉತ್ತರ: "ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದದ್ದು, ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಭಂಗುರತೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳ ಕೇಂದ್ರಗುಣದ ಕಲ್ಪನೆ ಕುರಿತಂತೆ ಮಾತ್ರ. ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಅದರ ಆಸುಪಾಸು–ಇಂತಹ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ್ದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಕುಸಿದು ಹೋಗಿದೆ; ವಸಾಹತುಶಾಹಿ, ಕಮ್ಯೂನಿಸಂ ನಂತರದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ನಮಗೀಗ ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳ, ಹೊಸ ಸಂಯೋಜನೆಗಳ ಅಗತ್ಯ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಕೇಂದ್ರವಾದಿಯಾದ ಏನೂ ಉಳಿಯಲಾರದು. ತನ್ನ ದಾಯಾದಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಥಮ ಜಗತ್ತೀಗ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆಯ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಪುನರ್ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ".

ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿನ ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನೈತಿಕ ಆಯಾಮ ಮತ್ತು ಹಾಗೇ ಅಧಿಕಾರ ವಿತರಣೆಯ ಸಮೀಕರಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಔದಾಸೀನ್ಯ ತೋರಿಸಿತೆಂಬ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ ಬ್ರಿಂಕ್ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು: "ಬಹುಮತದ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ

ಬಗ್ಗೆ ಜನತೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚಿಂತಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೇಂದ್ರವೆಂದರೇನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಮರುಆಲೋಚನೆ ಆರಂಭವಾಗಿರುವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಧಿಕಾರವೆಂದರೇನು ಎಂಬುದರ ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಬೇಕಿದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಭೌತಿಕ ಆಧಾರಗಳ– ಅದರ ರಚನೆಗಳು, ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು-ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾದದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯ ನೈತಿಕ ಅಥವಾ ಮೌಲಿಕ ಸ್ಪಂದನಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಚರ್ಚೆಗೆ ಇದೇ ಆರಂಭ ಬಿಂದುವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ, ಇಡಿಯಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಕಷ್ಟಗಳ ಪರಂಪರೆ ಮುತ್ತಲಿದೆ".

ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ ಸಿದ್ಧಭಾಷಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಷ್ಟು: ಉದಾರವಾದಿ ಮತ್ತು ಎಡಪಂಥೀಯ– ಈ ಎರಡೂ ಒಲವುಗಳ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿವರ್ಗವೀಗ ಬಂಡವಾಳವಾದದ ಹಲವಾರು ವಕ್ರತೆಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾ, ಸಮಾಜವಾದದಿಂದ ಭ್ರಮನಿರಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಶಿಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತೀಕಾರಗಳ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ನೀತಿ–ಆಚರಣೆ–ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ತೆರನ, ಕಡಿಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಮಾನವೀಯವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಕ್ರಾಂತಿಯೊಂದರೆಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ.

'ಹಜಾರ'ದಲ್ಲಿ ಆಶಾಕಿರಣ ಮೂಡಲು ಇನ್ನೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ●

(ಕೃಪೆ: ಸಂಡೇ ಟೈಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ)

ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ವಾಸ್ತವವಾದ ಅರ್ಥ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಾತ ನೀತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವನು, ಇತರರನ್ನು ವಂಚಿಸನು, ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಹೆಂಗಸರು, ಮಕ್ಕಳು, ನೌಕರ ಚಾಕರರು, ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಎಲ್ಲರ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವನು. ಇಂಥವನು ಯಾವ ನಾಡಿನಲ್ಲಿರಲಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಇಂಥ ಮನುಷ್ಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು.

—ಗಾಂಧೀಜಿ

ಮ್ಯಾಗ್‌ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನ*

⊕ ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ನನ್ನದು ನದಿಗಳ ದೇಶ. ನಿಮ್ಮದು ಸಮುದ್ರದ ದೇಶ, ನದಿಗಳ ದೇಶದ ನನ್ನ ಜನತೆಯಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ದೇಶದ ನಿಮ್ಮ ಜನತೆಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಶುಭಾಶಯಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಿ.

ನಿಮ್ಮದು ಔದಾರ್ಯದ ದೇಶ. ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ನೇಹದ ಬಲೆ ಹೆಣೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಖಂಡದ ಜೀವಶಕ್ತಿಯು ಹೊಸ ಕುಡಿಯೊಡೆಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹೊಗಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಭಾರಿ ಮೊತ್ತದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ, ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡಕ್ಕೆ ಗಣ್ಯನಾದ ನಿಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕ ದಿ. ರಮೋನ್ ಮ್ಯಾಗ್‌ಸೆಸೆಯ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವ ತುಂಬಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಲವು ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿದ್ದೀರಿ. ಈಗ, ಈ ಉನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಿಮ್ಮ ಜನತೆಯ ಪ್ರೀತಿ ಔದಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ, ಹಿಂದೆ ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನನ್ನ ಪುರೋಗಾಮಿಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ; ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನಮ್ರನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ,

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಜೀವನಪದ್ಧತಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಅಥವಾ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತವೇ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಸಂದೇಹಗಳಿವೆ, ಹಾಗಿರುವಾಗಲೂ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ನನಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

---

* ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕಾರದ ಅನಂತರ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಮೂಲ ಕನ್ನಡ ರೂಪ—31-8-91 ಮನಿಲಾ (ಫಿಲಿಫೈನ್ಸ್)

ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಸಂದಿದೆಯಾದರೂ ಇದು ನನಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಂದಿದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಒಂದು ವೇಳೆ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇದು ನನಗೇ ಎಂದು ನಾನು ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಇದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶಸ್ತಿ; ಉಳಿದವರಿರಲಿ, ಸ್ವತಃ ನಾನೇ ನನ್ನ ಕಟ್ಟೇಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಯೋಚಿಸುವಾಗಲೂ ಇದು ನನಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಎಂದು ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ – ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು. ನನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಸುತ್ತ ನೀನಾಸಮ್, ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಹೆಗ್ಗೋಡು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದಿರುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ಅವಕ್ಕೆ. ಮತ್ತು–ಕನ್ನಡದಲ್ಲೇ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇಂಥದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಂದೋಲನ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಇಂಥದೊಂದು ಕನಸು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಪಾಲು ಹಾಗೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಪೊಳ್ಳಾಗಿ ಊದಿ ಉಬ್ಬಿಸದೆ, ನನಗೆ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇದು.

ಇಂಡಿಯಾ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರ. 25–30 ಪುಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ತೀರಾ ದೊಡ್ಡದೂ ಅಲ್ಲದ, ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದೂ ಅಲ್ಲದ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ರಾಜ್ಯ ನನ್ನ ಕರ್ನಾಟಕ. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಸುಮಾರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಕ್ಕಾಲರಷ್ಟು. ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು–ಒಂದೂವರೆ–ಎರಡು ಸಾವಿರಗಳಷ್ಟು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಹದಿನೈದು-ಇಪ್ಪತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ. ಅವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ, ಶ್ರೀಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇವತ್ತಿನ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವೆನ್ನಿಸಬಲ್ಲ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ ; ನಿತ್ಯಹಸಿರಾಗಿರುವ ಕಾಡುಗಳು ಬೆಟ್ಟಗಳು ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿವೆ. ಘಟ್ಟದ ಏರುವೆಯಲ್ಲಿ, ನಗರಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಬಹುದೂರವಾಗಿ, ಕಾಡಿನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಹಳ್ಳಿ, ಹೆಗ್ಗೋಡು. ಈ ಚಿಕ್ಕಹಳ್ಳಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಐದುನೂರು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ. ಇದರ ಸುತ್ತ ಇರುವ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಹತ್ತಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಕೂಡಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಪದ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಪದ, ಹೊಸ ಇಂಡಿಯಾದ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ನೆಲದಲ್ಲೆ ಮೂರ್ತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಸಂಸ್ಥೆ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ವಸಾಹತು ದೇಶವಾಗಿ ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಜನ ಹೋರಾಟದ ಅನಂತರ, 1947ರಲ್ಲಿ–ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಿದ ಮರುವರ್ಷದಲ್ಲಿ–ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಈ ಅವಧಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಈಗ ಇವತ್ತಿನ ತನಕವೂ ಉತ್ತರ ಗೋಲದ ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರೀಕತೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಅಥವಾ–ಇದನ್ನು ಭೌತಿಕ ಆಕ್ರಮಣದ ಥರದಲ್ಲಿ 'ಆಕ್ರಮಣ' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದೂ ಕಷ್ಟವೇ.

ಜಾಪಾನಿನ ಅಕಿರ ಕುರಸೊವ ನಿರ್ಮಿಸಿದ 'ರಶೋಮೋನ್' ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದ್ದೀರಲ್ಲ ? ಒಬ್ಬ ಡಕಾಯಿತ ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಮುರಾಯ್ ದಂಪತಿಗಳ ಅದರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಕಡೆಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ ಉಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಡಕಾಯಿತನು ಸಮುರಾಯ್‌ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿದನೋ ಅಥವಾ ಅವಳೇ ಡಕಾಯಿತನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿ ಹೋದಳೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿ ಮತ್ತು ಸಮುರಾಯ್‌ನನ್ನು ಡಕಾಯಿತನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದನೋ ಅಥವಾ ಸಮುರಾಯ್ ತಾನೇ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೋ ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿ. ಅದೇ ಥರ ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧ ಸಂಕೀರ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ, ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅದು ಆಕ್ರಮಣವೂ ಹೌದು, ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಹೌದು. ಸಂಘರ್ಷವೂ ಹೌದು, ಸಮ್ಮೇಲವೂ ಹೌದು. ಮಂಥನವೂ ಹೌದು, ಮೈಥುನವೂ ಹೌದು.

ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ಸಂಘರ್ಷ ಮಂಥನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತು ಎಂದು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚದ ದೊಡ್ಡ ಭಾಗದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಈ ಸಂಘರ್ಷ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿವೆ ; ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೊಟ್ಟಿವೆ.

ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ, ಈ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯಕುಲದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವ ನಾಯಕ ಶಕ್ತಿಯಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನ, ಯಂತ್ರಸಾಧನೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲದೆ ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಸಮಾನತೆಗಳಂಥ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದ್ದವು ನಿಜ, ಆದರೆ, ಆ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾನವ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯಗೊಳಿಸಿದ್ದು ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯೇ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ್ದೇ ಉದಾಹರಣೆ. ದೀರ್ಘ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಮೂಲಕ ನಾವು ಪರಂಪರೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಅದೇ ಪರಂಪರೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭಿನ್ನತೆ, ವೈಷಮ್ಯ, ಪಕ್ಷಪಾತಗಳ ಹೀನ ಪಾಪ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿಸಿತ್ತು. ನಮ್ಮದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ಅಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣುಬಿಚ್ಚಿಸಿ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದು ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯೇ.

ಅಂಥ ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಇದೀಗ ದುರಂತ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಪ್ರಾಯಶಃ, ಅದು ತನ್ನಲ್ಲೆ ಬೆಳೆಯಗೊಟ್ಟ ವಿಕೃತಿಗಳು. ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವನ್ನು ಹೊರಗಿಟ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದು ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ವಿಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಕಾರಣವಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಜನಪದ, ಲೋಕವೆಂದರೆ ತಾನೇ ಎಂದು ಆಗ ನಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಭೂಭಾಗವು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮಾನತೆಗಳು ಒಂದು ದ್ವಂದ್ವ. ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಯೂ ಮೂಲತಃ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವಂಥವು. ಆ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿ ತೋಲನವನ್ನು, ಸಮತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮತ್ವ ಕೊಂಚ ತಪ್ಪಿದರೂ ಸಾಕು, ಎರಡೂ ಮೌಲ್ಯಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕೊರಳೆತ್ತಿ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಕ್ರಮೇಣ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಒಂದು ಬಣ (ಬಂಡವಾಳ ಆಧಾರಿತ-ಸ್ವತಂತ್ರ) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಬಣ (ಶ್ರಮಗಾರ ಕೇಂದ್ರಿತ-ಸಮಾನತೆ) ಸಮಾನತೆಗೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಈಗ ನೋಡುವಾಗ, ಎರಡೂ ಬಣದ ಜನತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ – ಸಮಾನತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನು ಕಾಣುತ್ತೇವಲ್ಲವೆ ? ಸ್ವತಂತ್ರ ಬಣದಲ್ಲಿ ಅತಿಕೇಂದ್ರಿತ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಉದ್ಯಮ ಸಂಘಟನೆಯು ಜನರ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ ಅನ್ನಾಹಾರಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಕ್ಲುಪ್ತವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತ ಅವರನ್ನು ಅತಿದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದೆ. ಸಮಾನತೆಯ ಬಣದಲ್ಲಿ

ಅತಿಕೇಂದ್ರಿತ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಸಂಘಟನೆಯು ಜನರನ್ನು ಅತಿ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ತಳ್ಳಿದೆ. ಎರಡೂ ಬಣಗಳೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಜನಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ಮಾತು ಜಪಿಸುತ್ತ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸುತ್ತಿವೆ.

ನಮ್ಮ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಚಿಂತಕ, ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಿಯಾವಂತ ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ನಮಗೆ, ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಎರಡು ಬಣಗಳೂ ನಿರುಪಯುಕ್ತ, ಅಯೋಗ್ಯ" ಎಂದು. ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇವು ಪರಸ್ಪರ ತೀರ ಭಿನ್ನವೆನ್ನುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯ ಒಂದೇ —ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸುಖ, ಸೌಕರ್ಯ, ಭೋಗಗಳನ್ನು ಗುಣಿತದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ರೇಖಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಆಯ್ತು. ಈ ಗುಣಾಕಾರ ನಾಗರಿಕತೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ ? ಅತಿಶಯ ಸಿದ್ಧಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದ ಅಂತಿಮ ಸಿದ್ಧಿಯೆ ? ಈ ವೃದ್ಧಿಗೂ ಒಂದು ಕೊನೆಯಿರಬೇಕಲ್ಲ ? ಮನುಷ್ಯನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಯಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಮತ್ತು ಈ ಥರದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಹಾಗೂ ಇದನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಮೂಲಕವೇ. ಸ್ಪರ್ಧೆಯು ಅತ್ಯನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅಸೂಯೆ, ದ್ವೇಷ, ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ದಾರಿತಪ್ಪಿದ ವಿಜ್ಞಾನ ನಾಗಕರಿಕತೆ–ಅದರ ಎರಡೂ ಬಣಗಳೂ–ಅಸೂಯೆ, ದ್ವೇಷ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸದಾ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ದುರಾಶೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಯಂತ್ರನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಥವಾ ಸರಕು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣ, ಸಂಯಮವಲ್ಲದ ಅತಿಯಾಸೆ ಇವು ಪ್ರಾಯಶಃ ವಿಜ್ಞಾನನಾಗರಿಕತೆಯ ಸ್ವಯಮುತ್ಪಾದಿತ ನಾಶಬೀಜಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಚಿಂತನೆ, ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ–ಎಂಗೆಲ್ಸ್‌ನಂಥ ಮಹಾಚಿಂತಕ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆತನ ದುರಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ನಮಗೆ ಇಂಡಿಯಾದವರಿಗೆ, 'ಆಸೆಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮೂಲ' ಎಂದು ಎರಡೂವರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಬುದ್ಧ ಜೀವನ ಮಾತು ಮತ್ತು ಹಿಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಂಯಮ ಮುಂತಾದವು

ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿ ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಜನರು ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ವಯಮಾಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಈ ಪರಂಪರೆಯ ವಿವೇಕ ದಿಂದ ನಾವು ವಿಜ್ಞಾನ ಯಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಪಳಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾಯಶಃ ಹೆಣಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಇಂಥ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಪರಳುಗಟ್ಟಿದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬಂದರು.

ಗಾಂಧೀಜಿ ಸರ್ವತ್ರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಆಸೆಯ ಸಂಯಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದರು. ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರೀತಿ, ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಗತಿಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ರೇಖಾಗತಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ; ಬದಲು, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಅರಳಿ–ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಇಡೀ ಜನಪದ ತನ್ನ ಕಾಲ ದೇಶಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಪ್ರಗತಿಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು 'ಸರ್ವೋದಯ' ಎಂದು ಸಂಕೇತಿಸಿದರು.

ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶತಶತಮಾನದ ಜಾತಿ ವೈಷಮ್ಯದ ಕತ್ತಲಗರ್ಭದಿಂದ ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನರಸಿಂಹವ್ಯಕ್ತಿ ಡಾ॥ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಾಂಗ ವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಜನ ಅವರಿಗೆ ನಾಯಕತ್ವ ಕೊಟ್ಟರು. ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದ ಗೋಪಾಲಗೌಡ ಎನ್ನುವವರು. ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೂಡ ಬಲ್ಲವರಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೂ ಅಪರೂಪ. ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷಿ ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೇ ಮಹತ್ವದ್ದೆನಿಸಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಅವರನ್ನೇ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಯಕನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೊಸ ದಾರಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು.

ಇಂಡಿಯಾ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಯೋಗವು ವಿವಿಧ ಹಂತ ಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಚೀನಾದ ನಾಯಕ ಮಾವೊತ್ಸೆ ತುಂಗ್ ಸೋವಿಯೆತ್ ಬಣದ ರಾಜಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದು ಸರಕು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗಬಲ್ಲ ಸರಳ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ.

ನಮ್ಮ ಸಹೋದರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ ನಿಮ್ಮ ಫಿಲಿಫಿನ್ಸ್ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಹೊಸ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿರುವುದನ್ನೂ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತ (ಬರಾಂಗ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್)

ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆಡಳಿತ ಘಟಕವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಯಂತಿಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಆಡಳಿತದ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ತಂದು ಕೊಂಡ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ಘಟಕವಾಗಿ ಎರಡೂ ಒಗ್ಗೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೆ ಅರ್ಥಾತ್, ಆಡಳಿತದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಾದೀತೆ ಎಂದು ನಾನು ಆಸೆಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು : ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಪರಂಪರೆಯ ಗತಿ (ಥೆಸಿಸ್) ವಿಜ್ಞಾನಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಗತಿ (ಆಂಟಿ ಥೆಸಿಸ್) ಯೊಡನೆ ಸಂಘರ್ಷಿಸಿ ಹೊಸ ಸಂಗತಿ(ಸಿಂಥೆಸಿಸ್)ಯನ್ನು ಸೃಜಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇದು ಎನ್ನಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯ ಬಹುಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ನಡೆಸಿರುವ ಪುಟ್ಟದೊಂದು ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೀರಲ್ಲ, ಇದು ಪ್ರಾಯಶಃ, ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಹೊಸ ಸಂಗತಿ(ಸಿಂಥೆಸಿಸ್)ಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

ಮೇಲಿನ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಅವೇ ಮಾತುಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಣಕಿಸಿ ತಿಂದು ಕಾಡುತ್ತಿವೆ, ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಡಿಯಾದ ಅಥವಾ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಇವತ್ತಿನ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದೇನು ? ನಾವೆಲ್ಲ ಏನನ್ನು ಅನುಭವಿಸು ತ್ತಿದ್ದೇವೆ ? ಹಣ, ಅಧಿಕಾರ ಲಾಲಸೆ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಅಮಾನವೀಯತೆ–ಕೇವಲ ಇವೇ. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ನೆಲವನ್ನು ಅಸಹ್ಯ ನರಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ತೀರ ಎದುರಿನ ಈ ವಾಸ್ತವದ ಜತೆ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಹೋರಾಡ ಬೇಕಾದ್ದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕೊಂಚ ಮರೆತರೂ ನಮ್ಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಹೋರಾಡುವಾಗ, ಈ ನಮ್ಮ ನರಕ ಜೀವನದ ಆಳದ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸೃಜನಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದು ಸುವರ್ಣರೇಖೆ ಯಂತೆ ಮಿಂಚುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಒಂದನ್ನು ಮರೆತರೆ ನಾವು ಭೋಳೆಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ; ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಮರೆತರೆ ಬರೀ ಸಿನಿಕರಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಮೇ–ಜೂನ್ ೧೯೯೧/೪೧

ಹಾಗೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅದರ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕಲುಷಿತ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾದ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದಂಥವರಿಗೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಗೌರವಯುತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಸಂದಿದೆ; ಆದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ, ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಮ್ಯಾಗ್‌ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೊಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ, ಇದು ಏಷ್ಯಾದ ನೊಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುವುದುಂಟು. ನೊಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನ ನೀಡುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾವುದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗಾಗಿ. ಆದರೆ ಮ್ಯಾಗ್‌ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು, ನೊಬೆಲ್‌ಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ವಾಗಿ, ಯಾವುದೊಂದು ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಹಿಂದೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನಮ್ಮ ದಿ॥ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾ ಯರನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವರು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಅವರಿಗೀತ ಮಿಗಿಲಾದ ರಾಜಕಾರಿಣಿ, ಸಮಾಜಸುಧಾರಕಿ, ಕಲಾವಿದೆ, ಸಂಘಟನಕಾರ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೇಕಷ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಒಗ್ಗೂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಂಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ. ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಇಂಡಿಯಾದ ಕವಿಗಳು ಕಲಾವಿದರು ಯಾವ ಧೀರ ಸುಂದರ ಪ್ರೇಮಲ ಸ್ತ್ರೀಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಿತಿದ್ದಿ ರೂಪಿಸಿದರೋ ಅದು ಜೀವಗೊಂಡು ಬಂದವರು ಆಕೆ.

ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಜಾಪಾನಿನ ಪುಕುವೊಕ ಕೃಷಿಕಾರರು. ನನ್ನ ವೃತ್ತಿಯೂ ಕೃಷಿಯೇ. ನಾನು ಅವರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃಷಿವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ. ಆದರೆ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಾತ್ತ್ವಿಕರಾದರು; ಕೃಷಿಯ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ 'ಋಷಿ'ಯಾದರು.

ಹೀಗೆ, ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಪಶ್ಚಿಮದ ವಿಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾದ ಸಮ್ಯಕ್‌ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಹುಡುಕಲು, ಹುಡುಕಿ ಗುರುತಿಸಲು, ಗುರುತಿಸಿ ಹೊಗಳಲು ಮೀಸಲಾಗಿದೆ.

ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗೆ ಕಿತ್ತೆಸೆದ ನಿಮ್ಮ ಧೀರ ಜನತೆಗೂ ಚಳಿಗೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳನ್ನು ಮೈದಾಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಮ್ಮ ನೆಲ–ಕಾಡು–ಕಡಲುಗಳಿಗೂ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾನವ ಜನ್ಮ ದೊಡ್ಡದು....?

ಡಾ|| ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

'ಮಾನವ ಜನ್ಮ ದೊಡ್ಡದು'—ಈ ಮಾತನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡವನು ಮಾನವನೇ ಎಂಬುದರಿಂದ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ತುತಿ ಬಲುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಈ ಮಾನವರೆಂಬ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗ ಭೂಮಿಯ ಜೀವಿಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಈಚೆಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಭೂಮಿಯ ಜೀವಿಗಳ ಸಮಗ್ರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಒಂದು ದಿನದ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೇ ತಾಸಿನ ಐವತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಂಥ ಒಂದು ಜೀವ ಪ್ರಕಾರ. ಆತನ ಇಂದಿನ ರೂಪ ಅಂದಿನ ಆದಿ ಕಪಿವರ್ಗದಿಂದ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೇನೇ ಹದಿನೈದೋ ಇಪ್ಪತ್ತೋ ಮಿಲಿಯ ವರ್ಷಗಳು ಸಂದಿವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾಗಲಿ, ಇದೇ ಭೂಮಿಯ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾಗಲೀ ಅವನ ಸ್ಥಾನ ಹಿರಿದು ಆಗದು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಆಗಾಗ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ ? ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಸಸ್ಯಗಳೇ ಆಗಲಿ, ಅನ್ಯಜೀವಿಗಳೇ ಆಗಲಿ, ಇಂಥ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ತಮಗೆ ತಾವು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಊಹೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅವು ಸಹ ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆ, ಸ್ಮರಣೆ, ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಜೀವಿಗಳು. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿರುವ ವಿಶಾಲ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ ಅವು ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿರಬಹುದು ? ಅವುಗಳೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿರಬಹುದು ? ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಾವು ಅವನ್ನು ಕುರಿತು ಊಹಿಸಬಹುದು, ತರ್ಕಿಸಬಹುದು.

ಹಿಂದಿನ ಒಂದೆರಡು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಫ್ರಿಕಾ ಖಂಡದ ಸೂಡಾನ್ ಮತ್ತು ಅಬಿಸೀನಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿಸಿದ ಮಾನವನ ಕುಲ ಅತಿ ಶೀತವಲಯದಿಂದ ಕಡು ಉಷ್ಣವಲಯಗಳವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ತುದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದೇ ಹೋಯಿತು. ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬದುಕಿ ಬಾಳಿ ಉಳಿಯಿತು. ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವ ವಲಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಭೂಖಂಡಗಳ ತನಕ ಸಂಚರಿಸಿ, ವಾಸಿಸಿ ತನ್ನ

ಸಂತಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ಜಿಗುಟು ಜೀವ ಮಾನವನದ್ದು. ಅವನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಹೋದರೂ, ಕೆಲವೊಂದು ಪಕ್ಷಿ ಪೂರ್ವಜರು, ಪಶು ಪೂರ್ವಜರು ಸಹ ಯಾವತ್ತೂ ಭೂಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ಹಬ್ಬಿದ ಅನ್ಯಜೀವಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಮರ್ಥ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನು ಅವೂ ಉಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿವೆ. ಅವು ಸಹ ಮಾನವನಂಥ ಸಾಹಸಿಗಳೇ.

ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾನವನ ಹೆಚ್ಚಳ ಇಲ್ಲವೇ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು ಇರಬಹುದು ? ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಆಹಾರ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲೂ, ವಾತಾವರಣದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸರಿಗಟ್ಟುವ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಶುಗಳು ಸಾಧಿಸಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಒಂದರೊಡನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬೆರೆಯಲು ತಂತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೇ ಆ ರೀತಿಯ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪರಂಪರೆಗೆ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಲು ಶಕ್ತನಾದ. ಅದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪಶುಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸ್ವಭಾವಗುಣಗಳ ಮೂಲಕ ಮಿತಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂತತಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದವು ಮಾನವನ ಮಿದುಳಿನ ಗಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿತು; ಅಲ್ಲಿ ನೆನಪಿನ ಕಾದಿರಿಸಬಲ್ಲ ತಿಳಿವಿನ ಮೊತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿತು. ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾನುಭವಗಳಿಂದ ಆತ ತಾನು ಇದಿರಾಗಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ಅವನ ತರ್ಕಶಕ್ತಿಯೂ ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಪಕ್ಷಿ–ಪಶುಗಳಂತೆ ಆತ ತನ್ನ ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಸಾಕುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವರ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಹೊಣೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅವನ ಮಿದುಳಿಗೆ ಬಂತು. ಬಂದುದರಿಂದ ಅದರ ಗಾತ್ರ ಬೆಳೆಯಿತು ಅಥವಾ ಮಿದುಳಿನ ಗಾತ್ರ ಬೆಳೆದುದರಿಂದ ಮಿದುಳಿನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಬಲಿಯಿತು. ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಅವನಿಗೆ ದೊರಕುವ ವಿಶಾಲ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದ ತಿಳಿವನ್ನು ಆತ ಬರೆದಿರಿಸಲು ಕಲಿತ ಬಳಿಕವಂತೂ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಮುಂದಿನ ದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದಾದ ತಿಳಿವು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮುಂದಿನತನಕ ಸಾಗಿಸಬಲ್ಲ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ತನಕವೂ ಉಳಿಸಬಲ್ಲ ಲೇಖನದ ಮೂಲಕ ದೊರೆಯುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಮಾನವ ಕಂಡುಹಿಡಿದ.

ಈ ಮಾನವನ ಮಿದುಳು ಎರಡೆರಡು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ, ನಿತ್ಯಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯ

ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬಲ್ಲ ಒಂದು ವರ್ಗದ್ದು ; ಆಹಾರ ಗಳಿಕೆಯ ದಾರಿ, ಸಾವು ನೋವುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ, ಸಂತಾನ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೂ ಹರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಅದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವಂತಹವು. ಅವನ ಪಾಲಿನ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಹುಟ್ಟಿನೊಡನೆ ಪಡೆದ ಇಂದ್ರಿಯ ಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾರದ, ಅರ್ಥವಿಸಲಾರದ ಕಾರ್ಯ–ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾರದ, ಹುಟ್ಟು–ಸಾವು ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲಾರದ ಬಗೆಯವು. ಆತ ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಎಟುಕಲಾರದ ದೂರವನ್ನು ಇಣುಕಿ ನೋಡಿ, ಅದೇನು ಇದೇನು, ಹಾಗೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗೇಕಾಯಿತು ಎಂದು ತನ್ನ ಮಿತ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರ ಇನ್ನೊಂದು.

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಯಾವತ್ತೂ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾವು ಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಸದಾ ಕಾಡುತ್ತಿರುವಂತಹವೇ. ಹುಟ್ಟಿನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಕುತೂಹಲಗಳನ್ನು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡೋ ಊಹಿಸಿಯೋ ತಿಳಿಯುವ ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಾವಿನ ವಿಚಾರ. ಅದು ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಲ್ಲದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯಾದುದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಯವೂ ಇದೆ. ಸಾವು, ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವದ ಪಾಲಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದೂರ ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ತನಗಿರುವ ಭಯದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಸಾವಿನಾಚೆಗೆ ಏನಿದೆ ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ನೆಲ, ನೀರು ಮತ್ತು ಆಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ಯ ಮಾನಗಳನ್ನು–ಸಿಡಿಲು, ಮಿಂಚು, ಭೂಕಂಪ, ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಸ್ಫೋಟ, ಚಂಡ ಮಾರುತದ ಹಾವಳಿ–ಕುರಿತು ಮನುಷ್ಯ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರನಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನೆನಪು ಬಂದರೆ ಭಯಭೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸಾವಿನ ಆಚೆ ಏನಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಬೃಹದಾಕಾರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ಯಾರು ಹೊಣೆ ಎಂದು ಮಾನವ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಲೇಖನದ ಆಖ್ಯೆ: ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅಂತಹ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಅಲ್ಲವೇ ?

ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಳವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ದಾಸ ಒಂದು ದಿನ "ಮಾನವಜನ್ಮ ದೊಡ್ಡದು, ಹಾನಿಮಾಡಲು ಬೇಡಿ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಗಳಿರಾ ..." ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದ. ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನವರು, ಅವನ ತರುವಾಯದವರೂ ಇಂತಹುದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಂತಮ್ಮ ಮತಧರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾವಿನ ನಂತರ ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ, ಮುಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿ

ಹುಟ್ಟಿದ ನವುಗಾಗಿ ಹಿಗ್ಗುವ, ಕುಗ್ಗುವ ಮತ್ತು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವ ದೃಶ್ಯಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಜನತೆಯ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿ ಜೀವನ ನಶ್ವರ ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. 'ಮಾನವ ಜನ್ಮ ದೊಡ್ಡದು' ಎಂದು ಮನುಷ್ಯ ಹೇಳಿದ ಮಾತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇಂದಿಗಿಂತ ನಾಳೆ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ಜನತೆಯ ಮುಂದಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಮರಣದ ಭೀತಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ನರಕದ ನೆನಪು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಭಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಹಿರಿಮೆ ನಾಳಿನ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಹಲವು ಧರ್ಮಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇಂತಹ ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆದವರಿದ್ದಾರೆ, ಪಡೆಯದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಆದರ್ಶಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಿಶ್ವದ ಇನ್ನಿತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವನ್ನು ನಾವು ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ದರ್ಶನಗಳು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ದರ್ಶನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಗಳು ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು ಅವುಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಅವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯ ಚುರುಕು ಬೇಕೇಬೇಕು. ಆ ಮೂಲಕ ಆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾರದವರು ಇಹಕ್ಕಿಂತ ಪರವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉಚಿತ ನೆವರ್ತಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬೇಕು. ಹಳೆಗಾಲದ ದಾಸರು ಹೇಳಿದರೆಂದಿರುವ ಮಾನವನ ದೊಡ್ಡಸ್ಥಿಕೆ ಈ ಬಗೆಯದು. ಅಂತಹ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾದಲ್ಲಿ, ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳ ಕಡೆಗೆ, ವರ್ತನೆಯ ಕಡೆಗೆ, ಅನ್ಯಜೀವ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ನಾವು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಮನ್ನಣೆ, ಆವೇಶ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಾದಿ ಗುಣಗಳು ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ಆಳವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಲ್ಲವು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಭಾವನಾ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು.

ಜೀವನದ ವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆಗೆ, ವರ್ತನೆಯ ಕಡೆಗೆ, ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಕಡೆಗೆ, ಮನಸ್ಸು ತಳೆಯುವ ವಿವಿಧ ರೂಪದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ನಿರಾಕರ್ಷಣೆಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮುವ ಭಾವನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ತೆರೆತೆರನ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಚಿತ್ರ, ಶಿಲ್ಪ ಮೊದಲಾದವು ಅಂಥಹ ಸಾಧನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು. ಮಾನವನ ದೊಡ್ಡಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಆತನ ಕಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂದು ನಾವು ತರ್ಕಿಸಬಹುದು. ಬದುಕಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಯಾವತ್ತೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸ್ನೇಹ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಶೃಂಗಾರ,ಮಿಲನ ಮುಂತಾದ ಸುಖ–ದುಃಖಗಳು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅವು ಸೃಜನಶೀಲ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಾಗಿ ಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಕ್ರಿಯಾ ವಿಸ್ತರಣೆಗಳಿವೆ, ಕಣ್ಣು, ದೂರದರ್ಶನ, ಸಮೀಪದರ್ಶನಗಳ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆಯಿತು. ಶ್ರವಣ ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆಯಿತು. ಕೆಲವು ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಅವನ ಜಗತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಹಿಗ್ಗಿತು. ಹಿಗ್ಗಿಕೊಂಡ ಜಗತ್ತು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಗಳ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಅವನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಜೀವನ ಎಂಬುದು ಅನ್ಯ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಎಂದೆಂದೂ ಎಟುಕದ ಮೂರ್ತ ಮತ್ತು ಅಮೂರ್ತ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳ ವಿಹಾರಕ್ಷೇತ್ರ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಟುಕುವಂತಾಯಿತು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಕಲಿತ ಅನೇಕ ಉಪಕರಣಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದವು. ಕೈ ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು, ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಸೆಯಿತು, ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಿತು, ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿತು, ಕೊಟ್ಟ ಕೊಟ್ಟ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಕುಲವನ್ನು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲ ಪರಮಾಣು ಬಾಂಬನ್ನೂ ತಯಾರಿಸಿತು. ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಅಂಟಿ ಬಾಳಿದ ಆತ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಾಮಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಭಾವನಾ ವೈಖರಿಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಎಟುಕಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅವನ ಹಿರಿಮೆಯೇ. ಇವುಗಳಿಂದಾದ ಅವನ ಜನ್ಮ ದೊಡ್ಡದು ಎನ್ನಬೇಕು. ಅವನ ಆ ದೊಡ್ಡಸ್ಥಿಕೆಯನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದ ಅಳೆಯುತ್ತೀರಿ ? ಕೇವಲ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ? ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ತನ್ನ ಜತೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕೂ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಜೀವಕೋಟಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಇದೆಯಷ್ಟೆ ? ತಾನು ಅವಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಇದೆ ಎಂದು ಎನಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲವೇ ಆತ ದೊಡ್ಡವನಾಗುವುದು ? ಆತ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ, ನಾಳೆ ಇರಬಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಕೋಟಿಯೊಡನೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಅಳೆಯಬೇಡವೇ ? ಆ ಸ್ಪರ್ಧಾಶಕ್ತಿ ಅವನ ದೊಡ್ಡಸ್ಥಿಕೆಯೇ ಅಥವಾ ಸುತ್ತಲಿನ ಜೀವಕೋಟಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದು ಅರಿತು ತನ್ನ ಸುಖ ಸಾಧನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರ ಸುಖವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡಹದೆ ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳ ಸುಖಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಬಾರದಂತೆ ಬಾಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಮಾನದಿಂದ ಅವನ ಬದುಕು ದೊಡ್ಡದು ಎನ್ನಲೇ ?

ಮಾನವನ ಹಿರಿಮೆ ಕಾಣಿಸುವುದು ಆತ ತಾನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾನಸಿಕ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ, ಚಿಂತನ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಗಳಿಂದ. ಸ್ವಭಾವ–ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಪತ್ತು ಅವನದು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆತ ತನ್ನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಅಸಂಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾದ. ಬರಿಗಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ

ದೂರದ ವಿಶ್ವಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ. ದೂರದರ್ಶಕ, ರೇಡಿಯೋ ದೂರದರ್ಶಕ, ವರ್ಣಪಂಕ್ತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಕಗಳಂತಹ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಅಂತಹ ವಿಶ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದ. ಕಾಲುನಡೆಯ ಚುರುಕನ್ನು ಓಟದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾಗದೆ ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿದ, ಯಂತ್ರ ವಾಹನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ರೈಲು, ವಿಮಾನ, ರಾಕೆಟ್‌ಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಧ್ವನಿವೇಗವನ್ನು ಮೀರಿ ಸಂಚರಿಸಲು ಕಲಿತ. ಅದೇ ರೀತಿ ಧ್ವನಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಕಾಂತ ವಿದ್ಯುತ್ ಅಲೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಹಲವಾರು ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ. ಕೇವಲ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ವೈದ್ಯ, ಗಣಿತ, ತರ್ಕ ಮೊದಲಾದ ಹಲವಾರು ಮೂರ್ತ ಮತ್ತು ಅಮೂರ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದ. ಇವು ಆ ಮಾನವನ ದೊಡ್ಡಸ್ಥಿಕೆ ಅನ್ಯಜೀವಿಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಹಿರಿದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಅನ್ಯ ಜೀವಲೋಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಮಾನವಕುಲವನ್ನೂ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆತ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತಾನು ಕೈಯಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ದಿನ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವಸಂಕುಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಭಸ್ಮಾಸುರನಂತೆ, ಮಿತಿ ಮೀರಿದ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾನೆ. ●

ನಾನು ಬದುಕಿನ ನಾಳೆಯ, ಎಂದರೆ, ಪರದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತವನಲ್ಲ. ಆತ್ಮ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ, ಪರಲೋಕಗಳ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿ, ಇವನ್ನು ತಾತ್ಸಾರದಿಂದ ಕಂಡವನೂ ಅಲ್ಲ, ಕಾಣುವವನೂ ಅಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಇಹವೇ ನನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಧನೆಗಳ ರಂಗಸ್ಥಳ. ಆ ಇಹದಲ್ಲಿ – ನನ್ನ ಸುತ್ತಣ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾವತ್ತೂ ಜೀವಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ನನ್ನ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವ. ಇದು ನನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದ ಎಂದೂ ಪೂರೈಸಲಾರದ ಕೆಲಸವಾದರೂ, ಆ ಕುರಿತು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಜೀವಕೋಟಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ನಿಡುಗಾಲದ್ದು, ಅದು ಭಾವಿ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಅರ್ಪಣೆಗೊಂಡದ್ದು, ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಾಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯನಾದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಸುತ್ತಣ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳ ಸಮಾಜದ ಜತೆಗೆ ನಾನು ಬಾಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡತೆ, ನಂಬಿಕೆ, ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಬ್ಬನ ಇಲ್ಲವೆ ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರ ಹಿತ ನನ್ನದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರೆ. ನೆನ್ನೆಯ ಜನರ ಸಾಮೂಹಿಕ ವರ್ತನೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಇಂದಿನ ನಾವು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸಾಮೂಹಿಕ ವರ್ತನೆ ನಾಳಿನವರನ್ನು ಬಾಧಿಸಿಯೇ ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಫಲ ಒಂಟಿ ಜೀವಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಲ್ಲ; ಸಾಮೂಹಿಕ ಜೀವನದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಅನಿಸುತ್ತದೆ ನನಗೆ.

– **ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ**

('ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು' – ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ)

ನನ್ನ ನೆನಪುಗಳು

• ಆನಂದಕಂದ

ಗರ್ಭಾದಾನ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಪ್ಲೇಗು-ರೋಗದ ಬಾಧೆ

ದೀಪಾವಳಿಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಮೂಡಲಗಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆತನ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನನ್ನು, ಅಕ್ಕನ ಮಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಹಣಮಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ನಾವೆಲ್ಲ ಬೆಟಗೇರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆವು. ದಿವಸಗಳು ಹೋಗುವುದು ಏನು ತಡ. ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸವು ಹೋಗಿ ಅನೇಕ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸವು ತಲೆದೋರಿತು. ಆ ತಿಂಗಳ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೇ ಕಾಮನ ಹುಣ್ಣಿಮೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆ ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮೂಡಲಗಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬಂದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯು ಋತುಮತಿಯಾಗಿರುವಳೆಂದೂ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಬರಬೇಕೆಂದೂ ಸಂಗತಿ ಇದ್ದಿತು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಸಂತೋಷ.

ರೈತ ಜನರು ಸಾಕಷ್ಟು ಇರುವಾಗ ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟಿ-ಚಕ್ಕಡಿಗಳಿಗೆ ಏನು ಕೊರತೆ? ಮರುದಿನವೇ ಒಂದು ಚಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ಹೂಡಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಅಂದು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಋತುಮತಿಯಾದ ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ, ನಾನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಚಿಕ್ಕದಾದುದರಿಂದ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಟಪ ಕಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಋತುಮತಿಯಾದ ಸುಮಂಗಲೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದ್ದರು. ಮೊದಲೇ ಗೌರವರ್ಣದ ಹುಡುಗಿ. ಕಣ್ಣು, ಮೂಗಿನಿಂದಲೂ ಚೆಲುವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರೌಢೆಯಾಗಿ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೈತುಂಬ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡುದರಿಂದ ಆ ಚೆಲುವಿಕೆಗೊಂದು ಹೊಸ ಕಳೆಯೇ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು, ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳಿಂದ ನೊಂದು ಹೋಗಿದ್ದ ಅವಳು, ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಋತುಮತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮನೆ ತುಂಬಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬ ಉಲ್ಲಾಸಗೊಂಡಳು. ಆದರೆ ವೈದಿಕರು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಋತುಮತಿಯಾದ ನಕ್ಷತ್ರವು ದುಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗರ್ಭಾದಾನ ಹೋಮದೊಡನೆ ಶಾಂತಿ ಹೋಮವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಎದೆಗೆ ಆಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಹೊರಗೇನೂ ತೋರಗೊಡದೆ ಆ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ಭಾಗವಹಿಸಿದಳು. ಅಂದು ಮೂರನೆಯ ದಿನವೆಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೇ ?

ಅಂದು ಸಂಜೆ ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಮರುದಿನ ಮಿಂದೂಟಕ್ಕಾಗಿ ಋತುಮತಿಗೆ ಊರ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಊದುತ್ತ, ಬಾರಿಸುತ್ತ ಸಿದ್ಧಾಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವರು. ಅಂದು ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯವರೂ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಮಿತ್ರರೂ ಸಿದ್ಧಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಯಕ್ಕೆ 'ಗೋಸಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಇದರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯು ಬೇಗನೆ ಹತ್ತಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಗ್ರಾಸಕ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪವೇ 'ಗೋಸಗೆ' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಗೋಸಗೆ ತಂದಾದ ಮೇಲೆ ಋತುಮತಿಗೆ ಮಂಗಲಾರತಿಯಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಆ ಋತುಮತಿಗಾಗಿ ಆಪ್ತ–ಸ್ನೇಹಿತರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಸವಿಯೂಟವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಡೆಯನ್ನು ಬಡಿಸಿ ಕಳುಹುವರು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮನೆಯ ಅಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಋತುಮತಿಯ ಊಟವೂ ನಡೆದಿತ್ತು. ಋತುಮತಿಯಾದ ಆ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯು ತುಂಬ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವಳಿಗೆ ತಾನೊಂದು ಸಂಭ್ರಮದ ದಿನವನ್ನು ಕಂಡೆನೆಂಬ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಬಹುದು.

ಮರುದಿನವೇ ಋತುಮತಿಯ ಮೀಹ. ಈ ಮೀಹವು ವಾದ್ಯ ವೈಭವದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಮೀಹವಾದೊಡನೆ ಮಂಗಲಾರತಿ. ಅರಿಶಿಣ, ಕುಂಕುಮ, ಉಡುಗೊರೆಗಳು ನಡೆದವು. ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮಿಂದೂಟವಾಗಬೇಕು. ಅದರ ಸಿದ್ಧತೆಯೂ ನಡೆದಿತ್ತು. ಗೋಸಗೆಯನ್ನು ತಂದ ಜನರ ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಔತಣ ಕೊಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಅಡಿಗೆಯವನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸವಿಯೂಟದ ಅಡಿಗೆಯದು. ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಊಟ ಮಾಡಿ ಸಂತೃಪ್ತರಾದರು. ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ವೆಚ್ಚ ಎಷ್ಟಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರ ಮನಸ್ಸೂ ಸಿದ್ಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮುಂಗಡ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಂತಹ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನು

ನಡೆಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೋ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದಾಯವೇನು ಇರದೇ ಹೋದರೂ ಮೆಚ್ಚ ಮಾತ್ರ ತಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವುದು.

ಋತುಮತಿಯಾದ ಹದಿನಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾದಾನದ ಹೋಮವು ನಡೆಯಬೇಕು. ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಿಂದ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ತೆಗೆಸಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅದೇ ದಿನ ಋತುಮತಿಯ ಶಾಂತಿಹೋಮವು ನಡೆಯಬೇಕು. ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ವೈದಿಕರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯು ತೀರ ಚಿಕ್ಕದಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಹೋಮಹವನಗಳ ಏರ್ಪಾಡು ನಡೆಯಿತು. ಜನರ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಆ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಮಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸ್ಥಳ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಂದು ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುನೂರು ಜನರ ಭೂರಿ-ಭೋಜನವಾಗಿರಬಹುದು.

ಸಂಜೆಯ ಕಡೆಗೆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆರತಿ-ಅಕ್ಷತೆ ನಡೆಯುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಅದೂ ಆಯಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾದ ಮನೆಯವರಾರೂ ಸಂಜೆಯ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಂಪತಿಗಳು ಉಪವಾಸ ಬೀಳಬಾರದೆಂಬ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ಅವರು ಎಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬಾಯಿ ಮುಸುರೆ ಮಾಡಿದ ನೇಮ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಊಟವನ್ನು ತೀರಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ಹೋಮ-ಹವನದ ಹೊಗೆಯಿಂದಲೋ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಿದ್ದ ದೇಹ-ಶ್ರಮದಿಂದಲೋ ನಮ್ಮ ಹಣಮಣ್ಣ ತೀರ ಬಳಲಿಹೋಗಿದ್ದ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯದ ಕಳೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನವೇ ಮರಳು ಮಂಡಲ. ಅಂದು ವಿಶೇಷ ಜನರಿಗೆ ಔತಣ ಕೊಡದೆ ಮನೆಯವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸವಿಯೂಟ ನಡೆಯುವುದು. ಋತುಮತಿಯಾದವಳಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಮಂಗಲೋಪಚಾರಗಳೂ ನಡೆದವು. ಆಯಿತು. ಈ ಹೊಸ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂಸಾರ ಸುಖವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ನಾವು ಬೆಟಗೇರಿಯಿಂದ ಹೋದವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡೆವು. ಬೆಟಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದಾಗಿದ್ದ ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಹಸುವನ್ನೂ, ಅದರ ಕರುವನ್ನೂ ಮೂಡಲಗಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆಂದು ತರಿಸಿಕೊಂಡಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಜೋಳದ ಕಣಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಟಗೇರಿಯಿಂದಲೇ ತರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಆಕಳು ಕರೆದ ಹಾಲಿನ ಉಪಯೋಗವು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ದಿನದ ಹೈನದ ಪೂರೈಕೆಗೆ ಸಾಲುವಷ್ಟಾಯಿತು.

ಮೇ-ಜೂನ್ ೧೯೬೧/೫೧

ಚೈತ್ರ ಮಾಸವು ಕಳೆಯಿತು. ಯುಗಾದಿಯ ಹಬ್ಬವೂ ಸುಖವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಚೈತ್ರ ಮಾಸದ ಗೌರಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯೂ ಆಗಿ ಪ್ರತಿ ಶುಕ್ರವಾರ, ಮಂಗಳವಾರ ಗಳಂದು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮುತ್ತೈದೆಯರ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಂಚುವ ಸಂಭ್ರಮವು ನಡೆಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂತೋಷ ದಿನಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ದುಃಖದ ದಿನಗಳು ಬಂದವು.

ಇದ್ದು ವಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳು ಬೀಳತೊಡಗಿದವು. ಗೋಡೆಯ ಹೋರುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಇಲಿಗಳು ಕೊಳೆತು ದುರ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮನೆತುಂಬ ಹರಡಿದವು. ಕೆಲವು ಜ್ವರದಿಂದ ಸಂತಾಪಗೊಂಡ ಇಲಿಗಳು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಬಚ್ಚಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೀರು ಹನಿಸಿದರೆ ಅವು ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಗುಟುಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಂದೆ ಐದಾರು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಪ್ಲೇಗಿನ ಇಲಿಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ದೂರವಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದೆವು. ಒಬ್ಬ ರೈತರ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಂತೂ ಒಂದು ಗಾದೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ. "ಇಲಿ ಬಿದ್ದ ಮನ್ಯಾಗ ತಲಿ ಬೀಳ್ಯಾಕ ಬೇಕು ಅಂತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಐತ್ರಿ. ನಿಮ್ಗ ತಿಳಿಯಾಕಿಲ್ಲ. ಬ್ಯಾಗನೆ ಈ ಮನಿ ಬಿಟ್ಟು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಬ್ಯಾರೆಕಡೆ ಹೋಗ್ಬೇಕೂ" ಎಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದರೂ ನಿಷ್ಠುರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು.

ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಮಗೆ ಮನೆಯೆಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು ? ಆದರೆ ಇಲಿ ಬೀಳುವ ಸಂಗತಿ ಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆ ಊರಿನ ಮುಂದಾಳುಗಳಾದ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಗೋವಿಂದ ರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ 'ಬೇಗನೆ ಮನೆ ಬಿಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ'ಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಶೋಧ ಮಾಡಿ ಮನೆಯು ಸಿಕ್ಕಲಾರದೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ನಾವೆಲ್ಲ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇರಹತ್ತಿದೆವು. ಆದರೆ ಬೆಟಗೇರಿಯಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಕಳನ್ನೂ, ಕರುವನ್ನೂ ಮೊದಲಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ಎರಡು ಸಲ ಹೋಗಿ ಆ ಆಕಳಿನ ಮೇವು-ನೀರಿನ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಾಲು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆ ಊರಿಗೆ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಗುಡಿಯು ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಜನರ ಗದ್ದಲವು ವಿಪರೀತವಾದುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಜಾತ್ರೆಯ ಮಹೋತ್ಸವವು ಬಂದುದರಿಂದ ಗುಡಿಗೆ ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ ಏರ್ಪಾಡಿನ ಗದ್ದಲವು ವಿಶೇಷವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವು

ಜೀವದಾಸೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹತ್ತಾರು ಜನ (ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮನೂ ಸಹಿತ) ಗಂಡಸರು. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಂಗಸರು. ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬಿಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಅತಿಥಿಯ ಆಗಮನವು ನಿತ್ಯವೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜನರೂ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಎಂಟು-ಹತ್ತು ದಿನಗಳನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಗಾದರೂ ಇದ್ದೆವು.

ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಮಾರಂಭವು ನಡೆಯಿತು. ಐದು ದಿನಗಳ ಜಾತ್ರೆಯದು. ಜನರ ಗೊಂದಲವೇ ಗೊಂದಲ. ಐದನೇ ದಿನ ಜಾತ್ರೆಯ ಸಮಾರಂಭವೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಪುರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ ಎಂಬ ಬಯಲಾಟವು ಆಯಿತು. ನಾವು ಅದನ್ನು ಗುಡಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಅದೆಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ ! ಈ ಮೊದಲು ನಾನು ಕುಲಗೋಡ ತಮ್ಮಣ್ಣನ ಪರಂಪರೆಯ ಲಿಂಗವ್ವ, ಬಡಕುಂದ್ರಿ ಬಸಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರ ಆಟಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ಸಲ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಪೂರ್ವರಂಗ ವಸ್ತು ಕುಲಗೋಡ ತಮ್ಮಣ್ಣನ ಸಂಪಾದನೆ ಇದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಉತ್ತರ-ಭಾಗದ ಕಥೆಯೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲ ಪಾರಿಜಾತದ ಕತೆಯನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ನೋಡಲು ಹಿತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರಾಮಪುರ ಗ್ರಾಮದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತವು ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತವೆಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಪದ-ಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಯಾರಿಂದಲೋ ರಚಿತವಾದುವು. ಆದರೂ ಆ ಆಟವನ್ನು ಬೆಳತನಕ ಕುಳಿತು ನೋಡಿದೆವು. ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಯಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು "ಅಯ್ಯೋ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತದ ಹಣೆಬರಹವೇ ! ನಮ್ಮ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಅದು ತನ್ನ ಮೂಲ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ" ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದೆನು. ಹೊಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಜೀವನ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ನಾನಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ. '

ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ಒಂದು ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ನಮಗೆ ಬಹಳ ದಿನ ದಕ್ಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. 15-20 ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೆ ಮನೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರೆಂದು ಆ ಮನೆಯೊಡೆಯರು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಆ ಮನೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರು. ಮನೆಯು ತುಂಬ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಮನೆಯು ನಮಗೆ ಕೊನೆವರೆಗೂ ಸಿಕ್ಕಬಾರದೇ ಎಂದು ಎನಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೊಯ್ದು ಇರತೊಡಗಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರದ ಸಂಗತಿ ಜರುಗಿತು. ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ನಮ್ಮ

ಅನಂತಾಚಾರ್ಯರು ಪೂಜೆಗೆಂದು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಸಂತೃಪ್ತ ಭಾವದವಳಾಗಿ ಅವರಿಗೆ – "ಅಲ್ರಿ ಆಚಾರ್ರ ಅರಿವಿ ಅಂಗಡಿ ಏನೋ ನಡೀತು. ಅದ್ರ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಒಳ್ಳೇದಾಗಿ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ನೀವು ಬಡಾಯಿ ಕೊಚ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ಬೇಗನೆ ನಮ್ಮ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತಂದುಕೊಡುವಿರೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಿರಲ್ಲ. ಅಂಗಡಿ ಹಾಕಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೇಲಾದರೂ ಇದುವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ತಂದುಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಕೋಪದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಅನಂತಾಚಾರ್ಯರು ಸಾಂತರಾದರು. "ಬೇಗನೆ ನಿಮ್ಮ ಒಡವೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಸಿಟ್ಟಾಗಬ್ಯಾಡ್ರವ್ವ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂದಿನ ಪೂಜೆ–ಊಟಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಮರುದಿನವೇ ಅವರು ರಬಕವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. "ಬೇಗನೆ ಸರಿಗೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುವೆ. ನೀವು ಸಿಟ್ಟಾಗದೆ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ತಾಳಿಕೊಂಡಿರಿ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ವಿಲಂಬವಾಗಬಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಚಿನ್ನದ ಬಳೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತಸಗೊಂಡ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅಂದೆಯೇ ಆ ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಗಳಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಗಳಾದವು.

ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾದ ದಿನಗಳು ತೀರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಬೇರೆ ಮನೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ನಮ್ಮ ಹಣಮಣ್ಣನಿಗೆ ನೇಕಾರರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆ ಮನೆಯೆಂದರೆ ಎಂಟು ಅಂಕಣದ ಒಂದು ಬಂಕ. ವಿಭಾಗಗಳೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಅಂಕಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದು ನಮ್ಮ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವ ಮನೆ, ಉಗ್ರಾಣ. ಉಳಿದ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಶ್ಚಿಮದ ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಂದಿ ಬಚ್ಚಲು ಇದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೂ ಮರೆ ಬೇಕಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೂ ತಡಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮರೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಪೂರ್ವದ ಗೋಡೆಗೆ ಹೊಂದಿ ಒಲೆಯನ್ನು ಹೂಡಲಾಯಿತು. ಆಗ ನಾವು ೧೧ ಜನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಮನೆ ನೋಡಿದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿಕ್ಕದು. ಆ ಮನೆಯ ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂರು ಅಂಕಣದ ಮುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದಿತು. ಅದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಸೇರಿದುದಲ್ಲ.

ಮನೆಯ ಒಡೆಯರಾದ ನೇಕಾರರು ಸಂಜೆಯುವರೆಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಂಕಿ, ಕೆಚ್ಚಿಗೆ, ಹಾಸು ಒಯ್ಯುವುದು, ಕಂಡಿಕೆ ಸುತ್ತುವುದು, ನೂಲು ತೋಡುವುದು,

ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಆದಮೇಲೆ ಸಂಜೆಯು ಕಡೆಗೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು, ಬಲರಾಮಣ್ಣ, ತಮ್ಮ ಗೋಪಾಲ, ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮ ವಿಜಯೇಂದ್ರ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮಿಕ್ಕವರು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲತೆಯಂತೆ ಒಳಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನಮ್ಮ ರಾಘಣ್ಣನು ಮಾತ್ರ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಗೋಳಾಟದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ೧೫ದಿನ ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ಆಗ ಬೆಟಗೇರಿಯಿಂದ ಮೂಡಲಗಿಯ ಸಂತೆಗೆ ಒಂದು ಚಕ್ಕಡಿ ಬಂದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಾನು ಬಲರಾಮಣ್ಣ ಹೋದೆವು. ೧೨ ಮೈಲುಗಳ ದಾರಿ ಮಧ್ಯೆ ನದಿಯ ಉಸುಕನ್ನೂ, ಪ್ರವಾಹವನ್ನೂ ದಾಟಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಜೆಯು ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ ನಮ್ಮ ಚಕ್ಕಡಿಯು ಬೆಟಗೇರಿಯನ್ನು ತಲ್ಪಬೇಕಾದರೆ ರಾತ್ರಿಯ ೯ ಗಂಟೆಗಳಾದವು. ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಮಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಾಡಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಕನು ನಮಗೆ ಹೊಸಬ. ಹುಡುಗತನದ ಸಂಕೋಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅವನ ಮನೆಗೆ ನಾವು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದಾಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಮಗೆ ಸಲುಗೆಯುವನಾದ 'ಬಂಡೂ ಕಾಕಾ' ಎಂಬುವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟೆವು.

ಬಂಡೂ–ಕಾಕಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನಾದರೂ, "ಈಗ ನಾನು ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಹೊಸತಾಗಿ ಬಂದ ಹೆಂಡತಿಯು ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಏಕಾಕಿಯಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸೋದರಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಎರಡೂ ಹೊತ್ತೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನೀವು ಬಂದಿರಿ. ನನ್ನ ಊಟವು ಆಗಿಹೋಗಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಗೆ ಯಾವ ಸಿದ್ಧತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಏನು ಮಾಡುವಿರಿ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. "ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಹಾರ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವೆವು" ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳಿದೆವು. ಆಗ ಬಂಡೂ–ಕಾಕಾ ನಮ್ಮ ಕೈಕಾಲು ತೊಳಕೊಂಡಾದ ಮೇಲೆ ಗಿರಪಾವು ಮೂರು ಕೊಳಿವೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಸೇಂಗಾಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸೇರಿನಷ್ಟು ಹೊಸ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟನು. ನಾವು ಮಾತನಾಡುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮ ಉಪಾಹಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು. ಆಗ ಬಂಡೂ–ಕಾಕಾ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ

ಮನೆಯವರು ಗರ್ಭಾದಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಉಡುಗೊರೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ವಿನೋದದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ವಿನೋದದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಈಗಿಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ಅಶ್ಲೀಲವಾಗಿ ಕಂಡೀತು. ಅದನ್ನು ನಾನೀಗ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದುದರಿಂದ ನಾವು ಮಲಗಿ ನಿದ್ದೆ ಹೋದೆವು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿ ನಮಗಾಗಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸೌಹಾರ್ದವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಬಂಡೂ–ಕಾಕಾನ ಮನೆಗೂ ಬಂದನು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸಮಾರಾಧನೆ ಇದೆಯೆಂದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸಂಕೋಚದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದರು– "ನೀವು ಯಾವಾಗ ಬಂದ್ರಿ ಚಲೋ ಆತು. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ದೇವ್ರ ಸಮಾರಾಧನೆ ಅದ. ಈಗ ಮಾವಿನಹಣ್ಣಿನ ಸುಗ್ಗಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾವಿನಹಣ್ಣಿನ ಸೀಕರಣೆ ಹೋಳಿಗೆ ಇವುಗಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವಾಗುವುದು. ನೀವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ನಮಗೇನು ನಾವು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು. ಯಾವ ವಿದ್ವೇಷಭಾವವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುವೆನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟೆವು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಭೋಜನ ಸಮಾರಂಭ ನಡೆಯಿತು. ಕೌಜಲಗಿಯಿಂದ ಬಂದ ಅನೇಕ ಜನ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆ ದಿನದ ಊಟಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಊರಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಅಂದು ಔತಣವಿದ್ದಿತು. ಅಂದಿನ ಆ ಊಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಿದ ಹೊಸತನವೆಂದರೆ ಆ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೋಳಿಗೆ–ಸೀಕರಣೆಗಳ ಊಟ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಎರಡು ತಂಬಿಗೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಸೀಕರಣೆ ಊಟವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಬೆರಗುಗೊಂಡೆವು. ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಊಟವಾದುದರಿಂದಲೂ ಸಿಹಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ನಾವೂ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟ ಮಾಡಿದೆವು. ದಕ್ಷಿಣೆ–ತಾಂಬೂಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಂದಿನ ಸಮಾರಾಧನೆ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯಿತು.

ನಾವು ಬೆಟಗೇರಿಗೆ ಹೋದ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಗಿಡದ ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಆಳು ಮಾಡಿ ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೆಂತೆ–ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಗಳ ಡಬ್ಬಿಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ. ಅದರ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಆಳನ್ನು ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದೆವು.

ನಾವು ಆಟವಾಡುವ ಹೊಸ ಹರೆಯದ ಹುಡುಗರು. ಆಗ ರಾತ್ರಿಯಾಗಲು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟದ ಅಂಶವು ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಚುರುಚುರು ಹಸಿವೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಶಿಕ್ಷಕನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದರೂ ಅಪರಿಚಯದ ಸಂಕೋಚದ ಮೂಲಕ **ನಾವು** ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಬಂಡೂ-ಕಾಕಾನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆವು. ಅವನು ಕೇಳಿದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಏನೂ ಬೇಡ ಎಂದು ಸಂಕೋಚಭಾವದ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದೆವು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡ ಬೇಕು. ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಆಳು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಮಾವಿನಗಿಡದ ಕಾವಲಿಗನು ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು ಇವಿಷ್ಟು ಕಾಯಿಗಳು ನಮ್ಮವು ಉಳಿದಿವೆ ನೋಡಿರಿ. ಇವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ೨೫ ರಷ್ಟು ಹಸಿಯ ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳವು. ೧೬-೧೭ ಮೈಲು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಕಂಡಿತು. ಆದರೂ ಆ ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಮೋಹ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ಒಂದು ಗೋಣಿಚೀಲದಲ್ಲಿ ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ. ನಾನು ಆ ಮೆಂತೆ-ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಗಳ ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಮೂಡಲಗಿಯತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡಿ ದಾರಿ ಹಿಡಿದೆವು. ಅಂದಿನ ಆ ಭಾರ ಹೊರುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ನಾವೇ ಬಲ್ಲೆವು. ೫ ಮೈಲು ದಾರಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಭಾರವು ನಮಗೆ ಸಾಕು-ಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿತು. ೯ ಮೈಲಿನ ಮೇಲೆಯೇ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನ ಊರಾದ ಧರಮಟ್ಟಿ. ಮೊದಲ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ಊಟವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಾರ ಹೊರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಮ್ಮ ಬಲರಾಮಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ- "ಹೇಗೂ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನ ಮನೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದು, ಈ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು" ಎಂದು.

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಬಲರಾಮಣ್ಣನ ಮುಂಧೋರಣೆಯ ವಿಚಾರವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮೂಡಲಗಿಯವರೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಧರಮಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ಪರಿಚಿತರ ಮನೆಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ತಾನು ಇಂದೆಯೇ ಧರಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಒಳಯೋಚನೆ. ನನಗಾಗ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು

ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಅವನು ಹಟದಿಂದ ಹೇಳಿದ. ನಾನು ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದೆ. ಧರಮಟ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಮೈಲಿನಷ್ಟು ದೂರ ಕ್ರಮಿಸಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಸಿವೆಯ ಹಾವು ಭುಸುಗುಟ್ಟತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ತಿನ್ನುವುದೇನು ? ಹತ್ತಿರ ದುಡ್ಡೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅಂಗಡಿಗಳೂ ಹತ್ತಿರವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವೀಗ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯೇ ಒಂದು ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿತು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳು, ಮೆಂತೆ–ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಯೂ ಇವೆ. ಇವು ತಿನ್ನುವ ಪದಾರ್ಥಗಳೇ ಹೌದು. ಇವನ್ನು ತಿಂದು ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿಯನ್ನು ತಣಿಸೋಣ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಒಂದು ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು. ಡಬ್ಬಿಯ ತಗಡಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಮಾವಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹೋಳು ಮಾಡಿ ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ರುಚಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮೆಂತೆ–ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ತಿಂದೆವು. ಎರಡೆರಡು ದೊಡ್ಡ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಸಿವೆ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಎನಿಸತೊಡಗಿತು. ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಒಂತೆಯ ನೀರನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಕುಡಿದು, ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ಮೂಡಲಗಿಯ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ನಡೆಯಿತು. ಬೇಸಗೆಯ ಏರು-ಬಿಸಿಲು. ಮೈಯಿಂದ ಬೆವರು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕು ಮೈಲು ದಾರಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿ, ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಾಯ ಕೈಯ ಸವಿದುತ್ತನ್ನೂ ಉಂಡು ಆದ ದಣಿವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆವು. ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ನಮ್ಮ ಬಲರಾಮಣ್ಣನು ಮದುವೆಗೆಂದು ಧರಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರಟನು. ನನಗೂ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದಲೇ ನಮಗಾದ ದಾರಿಯ ಶ್ರಮವನ್ನು ಗಣಿಸದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಮರುದಿನವೇ ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭವಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬೀಗರಾಗಿ ಬರಲಿದ್ದ ಸೂಳೆಭಾಂವಿಯ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ಸಂಬಂಧಿಕರಾರೋ ಸತ್ತುಹೋದರೆಂದೂ ಅವರು ಮುಂದಿನ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವವರೆಗೆ ಮದುವೆ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಈಗ ಮದುವೆ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಮದುವೆಯ ಮುಂದಿನ ಮುಹೂರ್ತದವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದೇ ಎಂದು ಸಂದೇಹಪಡುತ್ತಲೇ ನಾವು ಮೂಡಲಗಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದೆವು. **(ಸಶೇಷ)**

ವಿಮರ್ಶಾ ಕಮ್ಮಟ: ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

● ಬಸವರಾಜ ವಕ್ಕುಂದ

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ' ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾ ಕಮ್ಮಟದ ಚರ್ಚೆ(ಸಂವಾದ-೨೦) ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. 'ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ' ನಾನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಓದಿಕೊಳ್ಳುವ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಈ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅದರ ಆಂತರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಬಹುದಾದ ಕೆಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಬರೆದು ಕಳಿಸುತ್ತಿರುವೆ:

ಈ ಕವಿತೆಯ ಮೊದಲ ಮೂರು ನುಡಿಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ಅನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮದ। ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ', 'ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದ। ಕಗ್ಗವಿಯಲ್ಲಿ', 'ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದ। ಗುಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಸುರುವಾಗಿ ಅದೇ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹಸಿವೆಯ ಚಡಪಡಿಕೆ ನಡೆಯುವ ಜೀವತ್ರಯದ ಮೂರು ನೆಲೆಗಳನ್ನು (ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು) ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನ್ನಬ್ರಹ್ಮದ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಹಸಿವೆಯ ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ (ಅನ್ನಮಯದಲ್ಲಿ) ಜೀವಾತ್ಮನ ಪೂಜೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಜೀವಾತ್ಮ ತಣಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗದೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳಗೂ ಬೈಗೂ ಹಸಿವೆಯ ಬೆಂಕಿ ದಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹಿಂಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಧದ ಕಸರತ್ತುಗಳು (ದೊಂಬರ ಪೂಜೆ) ಸಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಅಗಳೂ ದಕ್ಕದೆ ಜೀವಾತ್ಮ ಕಾಗೆಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿರುವ ಗಾಳಿಯೇ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಹಲಬುವ ಬೊಬ್ಬೆಯೇ ಗಂಟೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ತಣಿಸುವ ಪೂಜೆಯಲ್ಲ. ಕಂಗೆಡಿಸುವ ಪೂಜೆ.

ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಜೀವತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದಾದ ತೈಜಸವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ತೇಜೋಮಯವಾದ ಅಂತರಾತ್ಮನ ನೆಲೆ. ಆದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನ ಹಿಂಗದ ಹಸಿವೆಯ ದುರವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಗ್ಗವಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಇದ್ದೂ ಶ್ರುತಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅಂತರಾತ್ಮ ಅಪಸ್ವರವನ್ನೂ ಹೊರಡಿಸದೆ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಜೀವತ್ರಯದ ಮೂರನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾಜ್ಞವು ಇಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದ ಗುಮ್ಮಟವಾಗಿದೆ. ಜೀವಾತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮದ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಬೇಕಾದ,ಅಂದರೆ

ಬಿಡುಗಡೆಯ ದಾರಿ ತೋರಬೇಕಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಹಂತವಿದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ವೇದವನ್ನು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲ ಸಿಂಧುವಾದ ಅರ್ಥ ಬರುವ ಹಾಗೆ ವಾದಿಸಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಎಷ್ಟು ನಾಜೂಕಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದರೆ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮರು ಜೇಡದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವೇ ನೆಲೆಸಿರುವ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಆತ್ಮಾಹುತಿಗೈಯುವಂತಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೂರು ನುಡಿಗಳು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ನುಡಿಗಳು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕ್ರಮ ಇದೆ. ೧ನೆಯ ನುಡಿಗೆ ೪ನೆಯ ನುಡಿ, ೨ನೆಯ ನುಡಿಗೆ ೫ನೆಯ ನುಡಿ, ೩ನೆಯ ನುಡಿಗೆ ೬ನೆಯ ನುಡಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ದೈವವುಳ್ಳವರು ಅಂದರೆ ದೈವಾಸರು, ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಗಳು. ಇವರಿಗೆ ದಯೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಇವರು ದೈವದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಳಿನ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಅದೃಷ್ಟವಂತರು. ಇವರು ಬಿಡುಗಣ್ಣವರು. ಅಂದರೆ ಚಂಚಲಚಿತ್ತರು, ಲೋಲುಪರು. ಅಮೃತದ(?) ತೇಗಿನಿಂದ ಮದಿಸಿದವರು. ಇಂಥವರಿಗೆ ತಾವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ 'ಡೊಂಬರ ಪೂಜೆ' ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹಸಿದವನ ಹಸಿವೆಯ ಶೂಲಿ ಉನ್ಮತ್ತರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಅನ್ನಬ್ರಹ್ಮದ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಬೊಬ್ಬೆಯ ಗಂಟೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ಶ್ರುತಿ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕು. ಅವಕಾಶವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲಿನ ಕಿವಿಯಾಗಿದೆ, ಶ್ರವಣಾಂಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಿವಿಯೇ 'ಹಾಡುವ ಸಭೆಯಲಿ ನರಳುವುದುಂಟೇ ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಗ್ಗವಿಯಾಗಿದೆ. ಅತ್ತು, ಕೂಗಿ, ಚೀರಿದರೂ ಯಾವ ಧ್ವನಿಯೂ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೊಮ್ಮಿದರೂ ಕಿವಿ ಕೇಳಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದೆ.

'ಕಿಕ್ಕಿರಿ ತುಂಬಿದ ಭೂಮಿಯ ಕಣಜ'ದ ಒಡೆಯರು ಆಳುವ ಪ್ರಭುಗಳು. ಅವರ ಬೊಕ್ಕಸದೊಡಲು ಗಬ್ಬೆದ್ದು ನಾರುತ್ತಿದ್ದರೂ (ಕಕ್ಕಸ ಬಡುತಿದೆ) ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ನೀಡುವುದರಿಂದಲೇ 'ಬಡವರ ಬಗ್ಗರ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ ಬರಿದೋ ಬರಿದು ತೆರವೋ ತೆರವು' ಆಗಿದೆ. 'ಬಾಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೂಳೇ ಮೇಲೋ ?' ಎಂಬ ವೇದಾಂತಿಗಳ ಬೆಂಬಲವು ಆಳುವವರ ಬೆನ್ನಿಗಿದೆ. ಈ ವೇದಾಂತವೇ ಹಸಿದವರಿಗೆ ಜೇಡದ ಬಲೆ. ಅಥವಾ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದ ಗುಮ್ಮಟ ಹಸಿದವರ ಗೋರಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಆರು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ, ಕಾರಣ, ಪರಿಣಾಮಗಳಿದ್ದರೆ ಏಳನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಭವಿಷ್ಯದ್ದರ್ಶನವಿದೆ. 'ತುತ್ತಿನ ಚೀಲದ ಒಳಗಿನ ಒಳಗಿನ ಒಳದನಿ'ಯನ್ನು ಕವಿಯು ಒಳಗಿವಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. 'ಸಾವಿನ ನೋವಿಗೆ ಕಲಮಲವೇಳುವ'ವರೆಗೆ ಜೀವ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೇ ಸಂಚಕಾರ ಬಂದಾಗ ನೆಲವನ್ನೇ ತುತ್ತು ತುತ್ತಾಗಿ ಕಬಳಿಸಿಬಿಡುವುದಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಗೋರಿಯಿಂದ ಎದ್ದುಬಂದು 'ಶಿವ ಶಿವಾ ಹೇ ಶಿವ ಮಾದೇವಾ' ಎಂದು ಹಲುಬಿದರೂ ಓಗೊಡದ ಆ ದೇವರ ಗೋರಿ ಕಟ್ಟಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತದೆ. 'ಧರ್ಮದ ಧೂಪಕೆ ಬೆಂಕಿಯನಿಕ್ಕಿ' ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿದರೆ– ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯ ಸುಗಂಧ ಪರಿಮಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊರಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಿಕ್ಕುವುದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಧೋರಣೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವು ಅಸಹಜ ಸಾಲುಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟವೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಪೂಜೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಗಂಟೆಯೆನಿಸಿದರೆ ಒಡಲಾಳದ ಕಿಚ್ಚು ಚೈತನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ಫುರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕವಿತೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಕ್ರಾಂತದರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ.

ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಆಂತರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲನಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ 'ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ' ಎಂಬ ಶಿರೋನಾಮೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟು ಅನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿಸಿವೆ. ಅಥವಾ ಅನ್ನಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿಶ್ವರೂಪವೇ 'ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ'ದ ಪ್ರಬಂಧ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದೆ.

ಗೆಳೆಯ ಶ್ರೀ ನೆಂಗಲಿಯವರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ 'ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ'ಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವಲ್ಲ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲವೆಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವೇ ಆಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯೆನಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಅಥವಾ ತುತ್ತಿನಚೀಲದ ಲಕ್ಷಣ ಹಸಿವೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಸಿವೆಯೇ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲದ ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನ್ನದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡಿರುವ ಎಲ್ಲರೂ ಕವಿತೆಯ ಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ತಮಗೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ●

ಮೇ–ಜೂನ್ ೧೯೯೧/೬೧

ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣ: ಒಂದು ವರದಿ

ಹಾಸನ: ಸಂಘರ್ಷದ ಆಳ ಅರಿತಿರುವ ಕಲಾವಿದ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷಾತೀತತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲ. ಕಥೆಗಾರ ಮಾಸ್ತಿ ಅಂತಹ ಕಲೆಗಾರರಲ್ಲೊಬ್ಬ ರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕ ಡಾ॥ ಕೆ. ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ (ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 8, 1991) ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಅವರು ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿಯ ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ ಹಾಗೂ ಹಾಸನದ ಮಿಡ್‌ಟೌನ್ ರೋಟರಿ ಕ್ಲಬ್ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದ ಗೋಷ್ಠಿಯೊಂದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡು ತ್ತಿದ್ದರು.

ಕುವೆಂಪು, ಮಾಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಾರಂತರಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೆ ಮರು ಓದಿಗೆ ಒಡಗುತ್ತಾ ಆಯಾ ಕಾಲದ ತಾತ್ವಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗನು ಸಾರವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವಾದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಹೊಸ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವವರು ಸಂಕೋಚಪಡಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಡಾ॥ ನಾರಾಯಣ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುವೆಂಪು ಹಾಗೂ ಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಹೊಸ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ ಎಂದ ಅವರು, ಮಾಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಾರಂತರು ಕಟ್ಟಾ ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಲೇಖಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾರಂತರ ಶೋಧನೆಯ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು ಮನುಷ್ಯ-ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮಾಸ್ತಿ ಯವರ ಶೋಧನೆಯ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು ಇಡಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಿದ್ದ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು.

ಈ ಮುನ್ನ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದ ಕನ್ನಡದ ಇನ್ನೋರ್ವ ವಿಮರ್ಶಕ ಶ್ರೀ ಕಿ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ ಅವರು ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ ಹಾಗೂ ಕಾರಂತ ರಂತೆ ಮಾಸ್ತಿ ಕನ್ನಡದ ಜನಪದ ನಾಯಕರು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಕ್ತಾರರು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಗತಕಾಲವನ್ನು ವರ್ತಮಾನದ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನೋಡುವ ಮಾಸ್ತಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಸೋಲುಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಬದುಕು ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿ ದರು. ನಂತರ ಸಂಕಿರಣದ ಎರಡನೇ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಕಿ.ರಂ., ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಬರಹಗಾರರಾದ ಮಾಸ್ತಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನಂಬಿ ಬರೆಯುವ ವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸ ವಿಸ್ತಾರದ ಪ್ರತಿಮಾ ಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ

ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರು. ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಕಾದಂಬರಿ ಕುರಿತು ಸಾಹಿತ್ಯೇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿರುವ ವಿವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಅವರು ಇದು, ವಾಸ್ತವದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಜಡವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜೀವಂತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಅರಿಯದ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿಷಾದಿಸಿದರು.

ಉದ್ಘಾಟನಾ ಸಮಾರಂಭದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ಕಥೆಗಾರ ಡಾ|| ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ ಅವರು ನೇರ ಸರಳ ನಡತೆ ನುಡಿಗಳೇ ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದ ಸಂಗತಿಗಳೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಉದಾತ್ತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುವ ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು ಶುಭ ಸೂಚನೆ ಎಂದರು. ಕುವೆಂಪು, ಕಾರಂತ, ಮಾಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಬೇಂದ್ರೆ ಪೀಳಿಗೆಯವರ ನಂತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಜವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿರುವುದೇನು ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಅವರು ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರ ಚರ್ಚೆಗೆ ಈಡು ಮಾಡುವರು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ಈ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ, ಡಾ|| ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ, ಡಾ|| ಬಿ. ಎನ್. ಸುಮಿತ್ರಾಬಾಯಿ, ಶ್ರೀ ಟಿ. ಪಿ. ಅಶೋಕ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ನಂಗಲಿ, ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯದ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗಲುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಒಟ್ಟು ಐದು ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೊರತಂದಿರುವ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ 'ಅಜ್ಞಾತ ಮುಂಬೈ' ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಾಸನದ ಖ್ಯಾತ ವೈದ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಸೇವಾ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ಡಾ|| ಎ. ಸಿ. ಮುನಿವೆಂಕಟೇಗೌಡರು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು.

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಂಜೆಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ವೀಚಿ, ಸತ್ಯನಾರಾಯಣರಾವ್ ಅಣತಿ, ಸ. ಉಷಾ, ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ, ಕೆ. ನ. ಶಿವತೀರ್ಥನ್, ಎಸ್. ಮಂಜುನಾಥ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ತಾಳ್ಯ, ಜಿ. ಪಿ. ಬಸವರಾಜು, ಎ. ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ್ ತಮ್ಮ ಕವನಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದರು.

(ಈ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಬಂಧಗಳೂ ನಮ್ಮ ಮಾಸ್ತಿ ವಿಶೇಷಾಂಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುವು.)

ಹೊಸ ಓದು

ಸಲೂನಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ

ಲೇ: ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿ

ಪ್ರ : ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು-70

ಪುಟಗಳು : xii + 72 ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/-

ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ 'ಸಲೂನಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ' ಸಂಕಲನದ ಐವತ್ತೊಂದು ಬಿಡಿ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು 'ಶ್ರಾವಣ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಗೀತ'ವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಣನನ್ನು ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ನೋಟಕನನ್ನಾಗಿಸಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ಒಪ್ಪುವ ವೈದೃಶ್ಯದ ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಪರಿಸರದ ಅರ್ಥಗ್ರಹಿಕೆಯ ಒಂದು ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದ ಮುಗ್ಧತೆ ಜೀವಂತಿಕೆಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಹಿರಿಯರ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಮನೋಭೂಮಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಜೀವಂತಿಕೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಗರದ ಕೃತ್ರಿಮತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಬಂಧಗಳ ಸೆಟೆತ್ವ, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣದ ನಿರರ್ಥಕತೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪದ್ಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ–

> ಅತ್ತ ಹಳ್ಳಿಯಲಿ ಬತ್ತಲು ಮಕ್ಕಳು ನಲಿಯುತ್ತಾರೆ
> ಪುಟ್ಟ ಬೊಗಸೆಯಲಿ ಹಿಡಿದು ಇಡೀ ಶ್ರಾವಣ ಧಾರೆ (ಪುಟ–7)

> ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮಂದಿರು ದಪ್ಪ ಕಂಬಳಿಯಡಿಯ
> ಅಪ್ಪುಗೆಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಕಣಜದ ಛಪ್ಪರದಿ
> ಕೂತಂತೆ ಕನಸು ... (ಪುಟ–7)

> ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಕಡಲ ತೀರದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಭರತಿ
> ಮಲಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ತೆಂಗು ಅರ್ಪಿಸಿ ಪಡೆದ ಪುಣ್ಯ
> ಸಿಲಾಯಿ ಹರಿದ ಕಿಸೆಗೆ ತುರುಕುತ್ತಾರೆ (ಪುಟ–8)

ಮತ್ತು–

> ರಕ್ಷಾ
> ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಚಾಣಾಕ್ಷ ಅಣ್ಣ ಉಡುಗೊರೆ
> ತರುತ್ತೇನೆಂದು ಸೋದರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೋದವ
> ಮರಳಿ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲಾ ... (ಪುಟ–8)

–ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

'ಸಲೂನಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ' ಸಂಕಲನದ ಪದ್ಯಗಳು ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ ಬಹಿರ್ಮುಖ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಫಲಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಹೊಳೆಯುವ ಹೊರಮೈಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕವಿಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಗೋಲಕವು ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿಫಲನದ ರೂಪಗಳಾಗಿವೆ. ಸುತ್ತಲಿನದೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿನ ಅಧೋಗತಿಯತ್ತಲಿನ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು, ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನೆಲೆ ನಿಂತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಪದ್ಯಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಸುತ್ತಲಿನದರಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ, ಮರಗಳು, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪರಿಸರ, ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರುತ್ತಿರುವ ಕ್ರೌರ್ಯ ಅಸಹನೆಗಳು, ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿರುವ ಭ್ರಷ್ಟಗೊಂಡಿರುವ ರಾಜಕಾರಣ ಇವೆಲ್ಲ ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ ಕವನಗಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತವೆ. 'ಈ ಸಾಲು', 'ಸೀರೆಯ ಇತಿಹಾಸ', 'ಅವರು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ', 'ಮರಗಳೇ'–ಈ ಕವನಗಳು ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಹಗುರತನವನ್ನು ಮೀರಿದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

'ಮರಗಳೇ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದುದು. ಕಾಂಕ್ರೀಟಿನ ಸಹಾರಾ ಆಗಿರುವ ಮುಂಬಯಿಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣದ ಬಳಿಯ ಓಯಸಿಸ್‌ನಂತೆ ತೋರುವ ಒಂದಿಷ್ಟು ವೃಕ್ಷರಾಶಿಯ ನಡುವೆ ನಿಂತ ನಾಯಕ ಅವುಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವು ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನ ಕೊಡಲಿಯೇಟಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಲೋಕದ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರಂತಿವೆ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯ ತೀವ್ರವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ ! ಕೊಡಲಿಗಳ ಯಜಮಾನನಾದ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಅವುಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಆಡುವ ಹರಕೆಯ ನುಡಿಗಳು, ಅವುಗಳ ಸಾವಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಅವುಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ಮಾತುಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ. 'ವೈಶಾಖದ ಹೂ' ಪದ್ಯಗಳು ಆಶಾವಾದಿತ್ವವನ್ನು ರುಕ್ಷತೆಯ ನಂತರ ಹೊಡಮರಳಿ ಬರುವ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

●

ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ–ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರು ನವೋದಯದ ಭಾವಗೀತೆಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಘನಿಷ್ಟವಾದ ಕಾವ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ. ನನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳು ಹೈಪೊಥೆಟಿಕಲ್ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ ಒಂದೊಂದು ಐಡಿಯಾಗೆ ಕಾವ್ಯದ ರೂಪಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು

ನೋಡಿದರೆ, ಅವರ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ತರ್ಕದ ರೆಟಾರಿಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹಣಕಕ್ಕುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅರವಿಂದರು ನಿಂತ ಪರಿಸರ ಅವರಿಗೆ ಸರಿ ಹೊಂದದ್ದಾಯಿತೇನೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅರವಿಂದರು ಹಟದಿಂದ ಕಾವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವರು. ಹೀಗೆ ಇವರು ಕಾವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ಇದ್ದದ್ದು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿಸುವ ನವ್ಯದ ಸಾಂದ ಬೆಳಕು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ನವ್ಯೋದಯದ ಮನೋ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅರವಿಂದರು ಒಂದು ಸೀಳನ್ನು ಧರಿಸಿಯೇ ಕಾವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಈ ಸೀಳಿನ ಅರಿವಿನಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು, ಅರವಿಂದರು ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ನವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ. ನವ್ಯದ ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತ ಹೊಸದಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಸಲೂನಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ'ದ ಬಹುತೇಕ ಪದ್ಯಗಳು ಭಾವಗೀತೆಗಳ ರೀತಿ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ಐಡಿಯಾಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾವಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕುರಿತ ಒಂದೊಂದು ಬಿಡಿ ವಿಚಾರವು ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಯವಾಗುತ್ತ ಏಳು ಪದ್ಯಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಇವು ಏಳು ಬಣ್ಣಗಳಾಗಿ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಕಾಮನಬಿಲ್ಲನ್ನು(!) ಕಟ್ಟುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಏಳು ಬಣ್ಣಗಳೂ ಸೇರಿ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಹೊದಿಸುವ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ ಕವಿತೆಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ತರ್ಕವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಸಂಕಲನದ 'ಯಾರಿಗೆ ತೋರಿಸಲೀ ಮುಖ', 'ಸದ್ದು' ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂಥ ರೀತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. 'ಸದ್ದು' ಸ್ಕಿಟ್ ರೀತಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. 'ಯಾರಿಗೆ ತೋರಿಸಲೀ ಮುಖ' ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಒಂದು ಹಗುರವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿನ ಯಂತ್ರದಾಮ್ನ್ಲಿ, ಅನ್ನದಲ್ಲಿನ ಹರಳುಗಳಿಗೆ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿನ ಚಾರ್ವಾಕ ಎಂಬ ಹಗುರ ಹೋಲಿಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವನದ ನಾಯಕನ 'ಯಾರಿಗೆ ತೋರಿಸಲೀ ಮುಖವ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಆವೇಶವೆನ್ನಿಸಿದಾಗ ಮುಂದಿನ ಒಂಭತ್ತು ಸಾಲುಗಳು ಬರೀ ಸ್ವಸಮರ್ಥನೆಯ ರೆಟಾರಿಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. 'ಕಲ್ಲು ಒಡೆಯಲಿಲ್ಲ', 'ಧಾರಾವಾಹಿ', 'ದಿಂಬು-ದ್ವೀಪ', 'ಶೋಧನೆ', 'ಏನು ಸಮಾಚಾರ' ಪದ್ಯಗಳು ಕೂಡ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ವರಸೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಂತೆನಿಸುತ್ತವೆ.

●

ನನ್ನ ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳು ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾರವೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅವರದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ

ಕಾವ್ಯಧ್ವನಿಯಾಗಿದೆ. ನಗರ-ಹಳ್ಳಿಯ ನಡುವೆ ತುಯ್ದಾಡುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ರುಚಿ ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ Compasion ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಾಢವಾಗಿ ನಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಅತೃಪ್ತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಷ್ಟೇ– ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಘನವಾದ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಕಾವ್ಯ ಅವರಿಂದ ಬರಲಿ ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವ ವಿಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಯುತ್ತೇವೆ.

–ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ

ಹೊಸ ದಿಕ್ಕು (ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ)

ಲೇ: ಡಾ|| ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ

ಪ್ರ : ಪಲ್ಲವಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೀದರ್–585401

ಪು : xii + 152, ಬೆಲೆ : ರೂ. 30/-

ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಒಂದು ಸಂಘಟನೆಯನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೇನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದೇ ಇದೆ. ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಸತತವಾಗಿ ತನ್ನ ಆರಂಭದ ರೋಷಾವೇಶ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಧೋರಣಾತ್ಮಕ ಕಟುತ್ವವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಸಡಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಧಾನ ಧಾರೆಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತವಕ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ತವಕ ಎಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಎಂಬ ಆತಂಕದಿಂದಲೋ ಏನೋ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯ ಡಂಗುರವನ್ನೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘಟನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ವಕ್ತಾರರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಸಬರದ ಅವರ ಈ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನ ಈ ತವಕ ಮತ್ತು ಆತಂಕಗಳ ನಡುವೆ ಬಡಿಯುವ ಡಂಗುರದಂತಿದೆ.

ಹತ್ತು ಲೇಖನಗಳ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞೆ', 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳು', 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆಗಳು', 'ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ' ಇತ್ಯಾದಿ

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳುಳ್ಳ ಲೇಖನಗಳಿವೆಯಾದರೂ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ನೋಟ ಬಂಡಾಯದ್ದೇ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯವೆಂದರೆ ಬಡಬಗ್ಗರ, ಕೆಳ ಜಾತಿ ಜನರ, ಮಹಿಳೆಯರ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಪರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಬರೆಯುವುದು. ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಅನ್ಯಾಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳಿಸುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಒದಗಿಸುವುದು. ('ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳೆಂದು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿರುವ ಹದಿನೈದು ಅಂಶಗಳ ಸಾರವಿದು.) ಈ ಸಂಕಲನದ ಬಹುಪಾಲು ಎಲ್ಲ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಈ ಎರಡು ಪರತ್ತುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಸಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ದಾರಿಯೆಂದರೆ ಕೃತಿಯ ಕಥೆ ಅಥವಾ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು ಸಂದೇಶವನ್ನು ಈ ಎರಡು ಪರತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ, ಇವರು ಬಂಡಾಯ ಕೃತಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಹಲವಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಈ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರೂಪದ ಕೃತಿಗಳಂತೆ ಕಾಣತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೃತಿಯ ಒಳವಿವರಗಳ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳೇ ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು ಸಿದ್ಧ ಸೂತ್ರಗಳ ಕುಣಿಕೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬೀಳತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಒಡಲಾಳ'ದಲ್ಲಿ 'ಪುಟಗೌರಿ ನವಿಲು ಬಿಡಿಸುವುದು ದಲಿತರ ಕಲಾ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ' ಎಂಬ ಮಾತು.

ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಲೇಖನ 'ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿ–ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂಬುದು. ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ತೆಗಳುತ್ತಾ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಹೊಗಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಈ ಲೇಖನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ : 'ಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ, ಜನಪರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅರಳಬೇಕಾಗಿದೆ.' ಅಂದರೆ ಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಅಂಶಗಳೆರಡೂ ಬೆರೆತುಕೊಂಡೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದು ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆಂಬ ಅರಿವು ಲೇಖಕನಿಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬಂಡಾಯದ ಭಾರ ಈ ಅರಿವನ್ನು ಹೇಳಿಕೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅದುಮಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಈ ಸಂಕಲನದ ತುಂಬಾ ಅನೇಕ ಸುಲಭದ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಉಧಾ : "ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಅಂಧಾಭಿಮಾನ, ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ", "ಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೇವಲ ಬೊಗಳೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣದ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತದೆ", "ಜನಸಾಮಾನ್ಯ

ರಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಇವರೇ (ನವೋದಯ - ಹಾಗೂ ನವ್ಯದವರು) ಕಲ್ಪನೆಯ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ, ರತಿ ಸುಖದ ಕಾಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನೋವು–ನಿರಾಶೆಗಳು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ", "ಘಟಶ್ರಾದ್ಧದ ಯಮುನಕ್ಕ ಬಾಲವಿಧವೆಯಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಯಾತನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವವಸ್ಥೆ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ.", "ನವೋದಯದ ರಮ್ಯ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆ ವೈಭವೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೆ ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಬದುಕಿನ ಸೆಲೆಯಾಗಿದೆ" ಇತ್ಯಾದಿ. ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆ ಈ ತೆರನ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಅದರ ಬೀಜ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ : ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೂಡಾ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರಮಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಾಹಕ ವಸ್ತು.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಉಪಯುಕ್ತ ಲೇಖನವೆಂದರೆ "ಕಾದಂಬರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂವೇದನೆಗಳು". ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲೂ "ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬ ಈ ಧರ್ಮ–ಮತಗಳ ಗೊಡ್ಡುತನಗಳನ್ನು ವಿನೋದದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಲೇ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪ್ರೀತಿಯ ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ದೇಶದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಕುಂಞ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ- ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದು" ಎಂಬಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಶಬ್ದಗಳ ಮಾತುಗಳಿವೆಯಾದರೂ, ಈವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹುದೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವ 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆಗಳು' ಹಾಗೂ 'ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು' ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. 'ಮಹಿಳೆಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಕವಿಯತ್ರಿಯವರ ಶಬ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೇ ಲೈಂಗಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. ಇನ್ನು 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞೆ' ಮತ್ತು 'ದಲಿತ–ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನಪರ ನಿಲುವುಗಳು' ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳು ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಬರದ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲೂ ಎದ್ದುಕಾಣುವ, ಆಸೆಯುಟ್ಟಿಸುವ ಒಂದಂಶವಿದೆ : ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ

ಏನಾದರೊಂದು ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಿತರ ಸಾಧಾರಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ, ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಾವುಟವನ್ನು ಹಾರಿಸುವ ಕೆಟ್ಟ ಚಟವೂ ಇದರೊಡನೆ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇವರು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಂತಹ ಚಟದಿಂದ ಬೆಳೆಯಲಾರದು. ಪ್ರೀತಿಯೂ ಚಟವಾಗಿ ಹೋದರೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಾದರೂ ಏನು ?

– ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ

ಮೊದಲ ನೋಟ

ಕುದುರೆಗಳೂ ಕೇಳಿದವು ಗೀತೋಪದೇಶ (ಕವನ)

ಲೇ. : **ಪ್ರೊ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಬಿ. ಪಿ.**

ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಪ್ರೊಫೆಸರರೊಬ್ಬರು ಬರೆದು ಹೊರತಂದಿರುವ ಮೂರನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನವಿದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಐವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗುಲಾಬಿಗಿಡ', 'ಕವಿತೆ ಮುನಿದಾಗ', 'ನನ್ನ ಸೂರ್ಯ' ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಯಾಗುವ ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ. ಉಳಿದ ಕವಿತೆಗಳು ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೀರಾ ಸರಳವಾದ ಜಾಳುಜಾಳಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು.

ಬೇರುಗಳು (ಕವನ)

ಲೇ. : **ಶಂಕರಗೌಡ ಸಾತ್ಮಾರ**

ಬೇರುಗಳು ಶಂಕರಗೌಡ ಸಾತ್ಮಾರರ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನ. ಬದುಕಿನ ವಿಪರ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ, ಚೆಲುವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ತುಡಿಯುವ ಮನಸ್ಸೊಂದು ಈ ಕವನಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದೆ. ಸದಾಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸರಳವಾದ ಚಿಂತನಗಳು– ತುಂಟತನದ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಅನುಭವದ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತನಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿ, ಸೋಸಿ ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪವಾಗಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾತ್ಮಾರರು ಇನ್ನೂ ದೂರ ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನಗಳು)
ಲೇ : **ಬಿ. ಎ. ಸನದಿ**

ಬಿ. ಎ. ಸನದಿಯವರ ಈ ಲೇಖನ ಸಂಕಲನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳು ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಮುಂಬೈ ಕನ್ನಡಿಗನ ದ್ವಂದ್ವ', 'ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯ'– ಈ ಲೇಖನಗಳು ಮಹತ್ವದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿವೇಚಿಸಿವೆ. 'ಪರಂಪರೆಯ ಪರೆ ಹರಿದ ಭವ್ಯ ಮಾನವ' ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚಿತವಾಗದ ರಾಜಶೇಖರ ಭೂಸನೂರ ಮಠರ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದ ಲೇಖನ. ಆ ಕಾವ್ಯದ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚೆಯಾಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕರ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಜೀವನಾನುಭವಗಳ ಪಕ್ವತೆ ಇಡೀ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೆಟ್ಟದಪುರ (ಕಾದಂಬರಿ)
ಲೇ : **ಆರ್ಚಿ**

ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ವೈದ್ಯ ದಂಪತಿಗಳ ಜೀವನದ ಮೂಲಕ ಹಳ್ಳಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ತಾವು ಲಾಭ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಗುಣವಾಗದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ತೀವ್ರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ನಾಟಿ ಮದ್ದುಗಳು, ಆಧುನಿಕತೆಯೊಡನೆ ಬರುವ ಲಂಚಕೋರತನ, ಗೂಂಡಾ ರಾಜ್ಯ, ಇಂಥ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮವುಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಕಥಾನಕ ಬೆಟ್ಟದಪುರ, ಸರಳವಾದ, ನೇರವಾದ ಕಥೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಸಫಲವಾಗಿದೆ.

ದೇವಿ ಭೂತ ಕನಸು ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ
ಲೇ : **ಡಾ॥ ಲೋಕಾಪೂರ**

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಧರ್ಮ ಕುರಿತ ಕೆಲವು ಲೇಖನ–ಉಪನ್ಯಾಸ

ಗಳನ್ನು ಪೋಂದಿದೆ. ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಸ್ವಾನುಭವದ ಮೆರುಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಫ್ರಾಯ್ಡನ ಕಾಲದ ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಮಣ್ಣು ನೆನಪಿನ ಮೇಲೆ (ಕವನ)

ಲೇ : **ಜಿ. ಸುಬ್ರಾಯಭಟ್ ಬಕ್ಕಳ**

ಬಕ್ಕಳರ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನವಿದು. ರೂಪ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಿಗುಟು, ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಕಳಕೊಂಡು ಸಿನಿಕನಾಗದ ಒಂದು ಸಮತೋಲ ಇವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. 'ತಂಗಿ ಬಳಿಗಿನ ಹಗೆ'ಯಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಗುಟಿನ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಭಾವದ ಆರ್ದ್ರತೆಯಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ಗಝಲ್‌ಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಆರೋಗ್ಯಕರ ಧೋರಣೆಗಳ ಈ ಕವಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನೂ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು (ಕಾದಂಬರಿ)

ಲೇ : **ಬಿ. ಚಂದ್ರೇಗೌಡ**

ಹೊಸ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಬಿ. ಚಂದ್ರೇಗೌಡರ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ. ಆದರೆ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರೈಚಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ದೃಢವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ಚಂದ್ರೇಗೌಡರ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೇಲೆ ಲಂಕೇಶರ 'ಮುಸ್ಸಂಜೆಯ ... ನೆರಳು ಚಾಚಿಕೊಂಡಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರೇಗೌಡರು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾನ್ಸಿಯಸ್ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದೆ. 'ಮುಸ್ಸಂಜೆ'ಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ತುಂಬ ಕಿರಿದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾವನೆ ನಮಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕು.

ಬಿದರಹಳ್ಳಿ ಎನ್ನುವ ಹಳ್ಳಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೇಂದ್ರ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಹೋಳಾಗಿವೆ. ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಒಡೆಯುವಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಧರ್ಮ ಜಾತಿಗಳಿವೆ. ಆಸ್ತಿ, ಪಣಗಳಿವೆ. ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ರಾಜಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಡವರು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣ್ಣು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಮೈಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷುಲ್ಲಕತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೊಲೆಯರ ಗಂಗಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಬಿದರಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲ ಸಂಕುಚಿತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವ ಜಾನಕಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ಆಶಾವಾದದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿ ಹೊಸದಿಕ್ಕಿನತ್ತಲಿನ ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರೇಗೌಡರದು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶೈಲಿ.

ಸಂಪಾದಕರ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಪ್ರಿಯ ಓದುಗ,

'ಸಂವಾದ'ದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಿಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಂಪ್ರುಟದ ಆರಂಭ ಸಂಚಿಕೆಯೊಂದಿಗೇ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಬಿದ್ದ ವಿಳಂಬರಾಯ ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸುವಿರಿ ಎಂಬ ಆಶಯ ನಮಗಿದೆ. ಈ ಆಶಯ ಬರೀ ಆಶಯವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿ ಮಿತ್ರರು ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು 'ಸಂವಾದ'ವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಯೆಂದು ಮೆಚ್ಚಿ ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರಗಳು ನಮಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಧೈರ್ಯದೊಡನೆಯೇ, ಅನೇಕ ತೊಂದರೆ ಹಿಂಸೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ, ನಾವು 'ಸಂವಾದ'ವನ್ನು ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದರ ಪೋಷಕ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದೇವೆ.

ಕಳೆದ ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ನಡುವಣ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕದ ಮುವ್ವರು ಹಿರಿಯರು ನಮ್ಮನ್ನಗಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಖರ ವಿಚಾರ ಶೀಲತೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿದ್ವಾಂಸ ಡಾ॥ ಶಂಬಾ ಜೋಷಿ, ಕನ್ನಡದ ವಿನೋದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಕಂಪು ಬೆರೆಸಿ ಅದನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿದ ಡಾ॥ ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಮತ್ತು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರ ಜೊತೆಯವರೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಪ್ರಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆದ ಪ್ರೊ॥ ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ– ಇವರ ನೆನಪಿಗೆ ಸಂವಾದ ತುಂಬು ಹೃದಯದ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಳೆದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು, ಮ್ಯಾಗ್ಸಸ್ಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರಾದ ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅವರ ನೀನಾಸಂ ಕುರಿತು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರಹಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆವು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅವರನ್ನೇ ಮುಖತಃ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ನೀನಾಸಂ ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇರಾದೆ ನಮ್ಮದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಬಿಡುವು– ಇವುಗಳು ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗದೆ,

ನಮ್ಮ ಈ ಉದ್ದೇಶ ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ, ಉತ್ತರ ಬರೆದು ಕಳಿಸಿಕೊಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆವು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹವೆನಿಸಿದರೆ ಹಾಗೇ ತಿಳಿಸಲೂ ಸೂಚಿಸಿದೆವು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ತೋಟ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರಗಳ ಕೆಲಸವಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಾಗ್ಸಸ್ಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಕನ್ನಡ ಅವತರಣಿಕೆಯ ಹಾಗೂ ನೀನಾಸಂನ ಹಣಕಾಸು ತಃಖ್ತೆಯ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಮಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಭಾಷಣ ಸದ್ಯದ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೊಡನೆ ತಡಕಾಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಿಗೆ ನಾವು ಬರೆದು ಕಳಿಸಿದ ಹತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ:

೧. ನೀನಾಸಂಗೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮ್ಯಾಗ್ಸಸ್ಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿದೆ, ಸಂತೋಷ. ಆದರೆ ನೀನಾಸಂ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದರ ಹೊರತಾಗಿ ಮತ್ಯಾವ 'ಗ್ರಾಮಾಂತರತೆ'ಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪುತ್ತೀರಾ ?

೨. ನೀನಾಸಂ ನಿರ್ಮಿಸುವ ನಾಟಕಗಳು, ತೋರಿಸುವ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯುವ ಚರ್ಚೆ–ಸಂವಾದಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತ ನಿಲುವುಗಳು ದೆಹಲಿ–ಮುಂಬೈ–ಕಲ್ಕತ್ತಾ–ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ 'ಸ್ಥಾಪಿತ'ವೆನ್ನಬಹುದಾದ ನಿಲುವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವೇನೂ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ನೀವು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೇಂದ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಕಲ್ಪನೆ ಕೇವಲ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಂತಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಹೇಗಲ್ಲ ?

೩. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳು, ಚಲನಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಹಾಗೂ ರಸಗ್ರಹಣ ಶಿಬಿರಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೂ- ಆತ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಹೊರತಾಗಿ- ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಿರಿ ?

೪. ನೀನಾಸಂ ಕೆಲಸದ ಅಮೂಲ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ ದೆಹಲಿ–ಮುಂಬೈ–ಕಲ್ಕತ್ತಾ–ಬೆಂಗಳೂರುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಫಿಲಿಫೈನ್ಸನ್ನು ತಲುಪಿದೆಯಾದರೂ

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯು, ಏಕೆ ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಜನತೆಯು ಎಚ್ಚರವನ್ನೇ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪುತ್ತೀರಾ ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀರಾ ?

೫. ಕರ್ನಾಟಕದ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಳೆದೊಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರೈತ, ದಲಿತ, ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ಚಳುವಳಿಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ನೀನಾಸಂ ಸ್ಪಂದಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಈ ಎಲ್ಲ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಲೆಣಿಸಿದ ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರದೊಡನೆ ಮಾತ್ರ ಗಾಢವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿತು ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಏನನ್ನುತ್ತೀರಿ ?

೬. ನೀನಾಸಂ ತನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಹುಪಾಲು (ಹವ್ಯಕ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗ–ಹುಡುಗಿಯರನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದಂತಿದೆ. ಸಮಾಜವಾದಿ ಆಂದೋಳನದೊಂದಿಗೆ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಗಾಢ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ತಮಗೆ ಇದು ಕೇವಲ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಅಮುಖ್ಯ ಅನಿಸುತ್ತದೆಯೇ ?

೭. ಗೋಪಾಲಗೌಡರನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಯಕನೆಂದು ಗುರುತಿಸುವ ನೀವು ಗೋಪಾಲ ಗೌಡರಿಂದ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು 'ನೀನಾಸಂ'ನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?

೮. ನೀನಾಸಂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಣದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಎಷ್ಟು ? ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆ ? ಹಾಗೆ ಹೊಂದಿಸುವಾಗ ತಾತ್ವಿಕ ಕಿರಿಕಿರಿಗಳೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ ?

೯. ಫೋರ್ಡ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದಿಂದ ಹಣ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದುವೇ ? ಈ ಹಣದಿಂದ ನೀನಾಸಂಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿದೆ ? ಈ ಹಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನಾಸಂ ಈ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ ?

೧೦. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ 'ನೀನಾಸಂ' ತರಹದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು (ಯಾರಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ) ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಏನು ಪರಿಣಾಮವಾದೀತು?

ನಾವು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಲಭಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರಿಸುವರೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಹುಸಿಯಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗೆ ಅಂತೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೊಬ್ಬರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತಿ ಮಿತ್ರರ ನಡುವೆ ಸರಳ ಮನುಷ್ಯರೆಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿರುವ

ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದಕರೂ ಹೌದು! ಹೀಗಾಗಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ.... ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನ ಬರಗೂರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಶಕ್ತಿ ನೀಡಲಿ ಎಂದಷ್ಟೇ ಸಂವಾದ ಹಾರೈಸಬಲ್ಲುದು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತಿರುವಳ್ಳುವರ್ ಪ್ರತಿಮೆ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಾದ ಜಿಗುಪ್ಸೆಕರವಾದ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿದೆ. ತಿರುವಳ್ಳುವರ್ ದಲಿತ ಸಾಹಿತಿಯೆಂದು ಹುಯಿಲೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಾ, ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಜಾತೀಯ ಬಣ್ಣ ಬಳಿಯಲೆತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಈ ವಿವಾದ ಎಂತೆಂತಹ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕೈಗೂಡಿಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರೊಂದಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸಿರುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ತಲೆ ಮೇಲೇ ನಡೆಯುವ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತಿ ಮಿತ್ರರು. ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಗ್ರಹಿಸದೆ ಅಸಂಬದ್ಧ ಆದರ್ಶ ಮಾತುಗಳ ಗಿಳಿಪಾಠ ಹೇಳುವುದನ್ನೆ ಗೀಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಿತ್ರರು ಬೀದಿ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ತಾತ್ವಿಕ ಮುಖವಾಡ ತೊಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುವಳ್ಳುವರ್ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆನ್ನುವವರ ಉದ್ದೇಶವಾದರೂ ಏನು? ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನವೇ? ಕನ್ನಡ–ತಮಿಳು ಬಾಂಧವ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯೇ? ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ–ಸೀಗೆಕಾಯಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಆ ಸಂಬಂಧದ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂಬಂತೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬರ ಪ್ರತಿಮೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬಯಸುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಅಪಮಾನವಷ್ಟೆ. ಈ ತಿರುವಳ್ಳುವರ್ ಪ್ರತಿಮೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರತೀಕವೇ ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ (ಬೀದಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಲ್ಲದ) ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವೊಂದರ ಭಾಷಾ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ತಮಿಳು ಸಂಘದವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಮೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಬಗ್ಗೆ ಸದುದ್ದೇಶವೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಿ.

ಸಂವಾದದ ಮಾಸ್ತಿ ವಿಶೇಷಾಂಕಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಮೂರು ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 8ರಂದು ನಡೆದ ಮೊದಲ ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವರದಿಯೊಂದನ್ನು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದೇವೆ. ಎರಡನೇ ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣ ನವೆಂಬರ್ 9 ಹಾಗೂ 10 ರಂದು ಚಳ್ಳಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನೆರವು ನೀಡಿರುವವರು ಸ್ಥಳೀಯ ರವೀಂದ್ರ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜಿನ ಆಡಳಿತ ವರ್ಗ.

—ಸಂಪಾದಕರು

ಪುಸ್ತಕ ಸ್ವೀಕಾರ

೧. ಸಿಸ್ಟರ್ ಮಿರಾಂಡಾಳ ಕಪ್ಪು ರವಿವಾರ (ಕಥೆಗಳು) ಲೇ : ಕುಮಾರ ಜೋಶಿ
ಪ್ರ : ಗೀತಾ ಬುಕ್‌ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು
ಪುಟಗಳು : viii + 110 ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/- (1991)

೨. ಬ್ಯಾಳಿಕಾಳನ ಕನಸು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು ಲೇ : ದುರ್ಗಾಸುತೆ
ಪ್ರ : ಲೀಲಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು-40
ಪುಟಗಳು : viii + 110 ಬೆಲೆ : ರೂ. 20/- (1991)

೩. ತರಾಂಗಾಂತರ (ಕಾದಂಬರಿ) ಲೇ : ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್
ಪ್ರ : ಕಲ್ಯಾಣಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶ್ರೀನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು–50
ಪುಟಗಳು : viii + 108 ಬೆಲೆ : ರೂ. 18/- (1990)

೪. ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ (ವಿಚಾರ) ಲೇ : ಶ್ರೀಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಶಿವಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು
ಪ್ರ : ತರಳಬಾಳು ಪ್ರಕಾಶನ, ಸಿರಿಗೆರೆ
ಪುಟಗಳು : ix + 103 ಬೆಲೆ : 20/- (1991)

೫. ಅಜ್ಞಾತ ಮುಂಬಯಿ (ಪ್ರವಾಸ ಕಥೆ) ಲೇ : ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ
ಪ್ರ : ಸಂವಾದ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಲ್ಲಾಡಿಹಳ್ಳಿ
ಪುಟಗಳು : x + 94 ಬೆಲೆ : ರೂ. 10/- (1991)

೬. ರಸ್ತೆಯಂಚಿನ ಗಾಡಿ (ಕವಿತೆ) ಲೇ : ಪ್ರತಿಭಾ ನಂದಕುಮಾರ್
ಪ್ರ : ಕನ್ನಡ ಸಂಘ, ಕ್ರೈಸ್ಟ್ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು
ಪುಟಗಳು : viii + 128 ಬೆಲೆ ರೂ. 25/- (1991)

೭. ಆಸಕ್ತಿ (ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬರಹಗಳು) ಲೇ : ಕೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ
ಪ್ರ : ಹಂಸಧ್ವನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು–10
ಪುಟಗಳು : 284 ಬೆಲೆ : ರೂ. 30/- ಮತ್ತು ರೂ. 45/- (1991)

೮. ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆ ದಾಟಿದವರು (ಕವನಗಳು) ಲೇ : ಡಾ॥ ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ
ಪ್ರ : ಪಲ್ಲವಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೀದರ್
ಪುಟಗಳು : viii + 52 ಬೆಲೆ : ರೂ. 15/- (1991)

೯. ಅರ್ಥ (ಕಥೆಗಳು) ಲೇ : ಭಾಗೀರಥಿ ಹೆಗಡೆ
ಪ್ರ : ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಚಿಕೇರಿ (ಉ. ಕ.)
ಪುಟಗಳು : xii + 160 ಬೆಲೆ ರೂ. 20/- (1991)

(ಸೂಚನೆ : ವಿಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ಪುಸ್ತಕದ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು)

ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರ ಗಮನ (ವಿಮರ್ಶೆ-ವಿಚಾರ) ಕುರಿತು...

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಯಾವ ಒಂದು ಹದ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಇರಬಲ್ಲುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರ ಈ ಬರಹಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರ ಮೂಲವಹಾನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಚರ್ಚೆಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಂಥವುಗಳಾಗಿವೆ.

–ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಇಂಥ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ, ನಿರ್ಭೀತ ವಿಮರ್ಶೆ ಓದಿ ತುಂಬಾ ಸಮಯವೇ ಆಯಿತು.... ಇಂದಿನ ಬಹುತೇಕ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತೇ ಅತಿಯಾಗಿ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಸಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉದ್ಭವವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದದ್ದು–ಚಿಕಿತ್ಸಕವಾಗಿ ನೋಡಿಯೂ ಕೃತಿಗೆ ಅಪಚಾರವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮಗೆ ಯಾರೂ ಮುಖ್ಯರಲ್ಲ, ಕೃತಿ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದೀರಿ.

–ಚದುರಂಗ

ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಕು. ಹೇಳುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಆಧಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ದೂರವಿಟ್ಟು, ಅಧ್ಯಯನದ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ.... ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ, ನಿಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯ ಜಾಹೀರಾತಾಗದೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು. **–ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್**

'ಗಮನ' ಓದಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು....ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಹೊಸ ರೀತಿ. ಓದುಗರ, ವಿಮರ್ಶಕರ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರೆಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲೇಬೇಕಾದ ಕೃತಿ ಇದು.

–ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಮೇಲಿನ ಲೇಖನ ನಾನು ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಲೇಖನ-ಅದರ ಭಾಷೆಯ, ವಿಚಾರಗಳ ತಾಜಾತನದಿಂದಾಗಿ. ಇಂದಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಚರ್ವಿತ ಚರ್ವಣದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತವಾದ ಈ ಬರವಣಿಗೆ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು, ಖುಷಿ ಕೊಡುವಂಥದ್ದು....ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ನೀವು ಮೌಲಿಕವಾದುದನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲಿರಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. **–ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ**

ನಿಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಾಜಾತನವಿದೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸದ್ಯದ್ದೂ, ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದೂ ಹೆಣೆದಿರುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯದ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ನೋಡುವುದೇ ಮೇಲೆಂದು, ಅಗತ್ಯವೂ ಎಂದು ತಿಳಿದವನು ನಾನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಮೂಡಿಬರುವ 'ಶಾಶ್ವತ' ಮಾತ್ರ ನೈಜವಾದದ್ದು. ಹೀಗೆ ನೋಡಬಲ್ಲ ಗುಣಪಡೆದ ವಿಮರ್ಶಕ ನೀವು.

–ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

Congrats ! 'ಗಮನ' ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಿ ಎಂದು Pun ಮಾಡದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ ... ಅಡಿಗರ ಈಚಿನ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡದ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕವಾಗುತ್ತವೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟ. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ.

–ಕೆ. ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್

ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಕ್ರಮ ನನಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಯಿತು. ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವೋದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ, ಯಾರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ನಿಸದೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಹಾರ್ದಿಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

–ಶ್ರೀ. ನಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ

ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲನ್ನು ನೀಡುವಂಥ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಸಮಾಜವಾದದ ಖಚಿತ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಗೌರವ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದೇನೋ.

–ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್

'ಗಮನ' ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸರಲ ಹಾಗೂ ಋಜುವಾಗಿದೆ. ಈ ಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. **–ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ**

ನನಗೆ ಖುಷಿ ಕೊಟ್ಟ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಇಂದಿನ ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ, ಕೃತಿಯನ್ನು ಡಿಸೆಕ್ಷನ್ ಟೇಬಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಒಂದು 'ವಸ್ತು'ವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸದೆ, ಅದನ್ನೊಂದು ಜೀವಂತ ಕೃತಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತೀರಿ; ಆಮೇಲೆ ಆಕೃತಿ ಕೊಟ್ಟ ಸಂತೋಷಕ್ಕೋ, ಅತೃಪ್ತಿಗೋ ಕಾರಣಗಳನ್ನು, ಅದು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ದರ್ಶನವನ್ನು–ಅರ್ಥದ ವಿಭಿನ್ನ ಮೈಗಳ ಮೂಲಕ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಾಣಲು– ಬರಹದ ಮೂಲಕ ಕಾಣಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೀರಿ ಎಂಬುದು. ನಿಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪದೇ ಇರಬಹುದು: ಆದರೆ ಆಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ನೀವು ನಡೆಸುವ ತೀವ್ರ ಹಾಗೂ ಆಪ್ತ ಅನುಸಂಧಾನದ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯದಿರಲು, ಮೆಚ್ಚದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. **–ಸುಬ್ರಾಯ ಚೊಕ್ಕಾಡಿ**

ಮೇ–ಜೂನ್ ೧೯೯೧/೭೯

You are a breath of fresh air ! ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ 'ಎಲ್ಲ'ವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡ ಸಂಪನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಿಮ್ಮ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅಂದರೆ ಕೃತಿಯ ನಿಲುಕುಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವ, ಕೃತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ space ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ Positive ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಲುವು ಇದೆ. ಇದು ನಿಮಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಬ ಆ ಮಹಾರಥಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲ, ಕೃತಿಕಾರರ ಚೇತನಗಳಿಗೂ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿ.

–ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಒಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲೆಂದೆ ಬರೆಯುವ ನಿಮ್ಮಂತಹವರ, ಜಿ. ರಾಜಶೇಖರರಂತಹವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ತುರ್ತಿನಿಂದ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ತುಡಿತದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ... ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ, ಬರವಣಿಗೆ ಓದಲು ಸುಸ್ತೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಬೋರೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈವೊತ್ತಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಕೂಡಾ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೇ ?

–ಕೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ

ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದರೆ ಏನೋ ಗಲಾಟೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಅನ್ನುವಂತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯದ ಸೆಳತದೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ.

–ಹಿ. ಶಿ. ರಾಮಚಂದ್ರೇಗೌಡ

ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಸು, ಖಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಗೂ ವಿಭಿನ್ನ ಒಳನೋಟಗಳು ನಿಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವಿಶೇಷ.

–ಜಿ. ಪಿ. ಬಸವರಾಜು

'ಗುತ್ತಿ-ಹೂವಯ್ಯ' ನಿನ್ನ ಪ್ರಚಂಡಶಕ್ತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.... ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳು ನಿನ್ನ ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೇಮದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ.

–ಬಿದರಹಳ್ಳಿ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ

ವಿಮರ್ಶೆ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದಂತೆ, ಅನಿಸಿದಂತೆ, ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ರೀತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಗಮನ'ದ ಶೈಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬರಬೇಕಾದ, ಬರಬಹುದಾದ ಶೈಲಿ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

–ಎಸ್. ಆರ್. ವಿಜಯಶಂಕರ

ಈವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶಕ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದ ಕೆಲ ಹೊಸ ಮಹತ್ವದ ಹೊಳಹುಗಳು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

–ಬಿ. ರಾಜಣ್ಣ